

Využití kynologie v oblasti drogové kriminality

Aneta Žiřková

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta Žišková**
Osobní číslo: **L19054**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Využití kynologie v oblasti drogové kriminality**

Zásady pro vypracování

1. Na základě dostupných odborných literárních zdrojů zpracujte teoretická východiska z dané problematiky.
2. Vypracujte analýzu využití kynologie v oblasti drogové kriminality.
3. Na základě získaných a vyhodnocených dat navrhnete případné změny a opatření pro zlepšení aktuálního stavu v dané problematice.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko, 2019. 258 stran. ISBN 978-80-206-1823-8.
  2. RULC, Jiří, ŠTAUDINGER, Juraj a NEVOLNÝ, Peter. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. 1. vyd. Praha: CanisTR, 2014. 764 s. ISBN 978-80-904210-8-0.
  3. EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 stran. ISBN 978-80-206-1705-7.
- Další odborná literatura na základě doporučení vedoucího práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivan Princ**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2022**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 13.5.2022

Jméno a příjmení studenta: Aneta Žišková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá historickým vývojem služební kynologie, seznamuje s bezpečnostními složkami, které využívají služební psy v oblasti omamných a psychotropních látek. Dále popisuje výběr služebního psa, výchovu a teorii výcviku psa pro stopařskou práci. Teoretická část seznamuje s požadavky kladenými na psovoda a psa pro práci v oblasti drogové problematiky. Dále práce popisuje omamné a psychotropní látky. Závěrečná kapitola teoretické části definuje protidrogovou prevenci a popisuje drogovou kriminalitu v ČR. Praktická část seznamuje s jedním ze způsobů detekce omamných a psychotropních látek. Práce pokračuje definováním pachové stopy a jejími vlastnostmi, praktickou ukázkou práce psovoda a psa v terénu. Závěrečná kapitola vymezuje prostor pro analýzu rizik možného ohrožení služebního psa při vyhledávání omamných a psychotropních látek.

Klíčová slova: drogová kriminalita, drogová prevence, ohrožení psa, omamné a psychotropní látky, psovod, pachová stopa, služební kynologie, služební pes

ABSTRACT

The bachelor's thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals with the historical development of service cynology to introduce the security forces that use service dogs in the field of narcotics and psychotropic substances. It also describes the selection of a service dog, rearing, and theory of dog training for tracking work. The theoretical part introduces the requirements for the handler and dog to work in the field of drug issues. The work also describes narcotic and psychotropic substances. The final chapter of the theoretical part defines drug prevention and describes drug crime in the Czech Republic. The practical part introduces one of the methods of narcotic and psychotropic substances. detection. The work continues by defining odor trails and their properties, a practical example of the work of a handler and a dog in the field. The final chapter defines the space for the risks of a possible threat to the service dog when searching for narcotic and psychotropic substances.

Keywords: drug crime, drug prevention, dog threat, narcotic and psychotropic substances, handler, odor trail, service cynology, service dog

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat vedoucímu práce panu Ing. Ivanu Princovi za odborné vedení a užitečné poznatky při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, která mi umožnila studovat na vysoké škole a vždy mě ve studiu usilovně podporovala. Velký dík patří také příslušníkům bezpečnostních sborů, kteří byli ochotni odpovědět na veškeré dotazy a poskytli mi interní materiály pro zpracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORICKÝ VÝVOJ SLUŽEBNÍ KYNOLIE.....	11
2 BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY VYUŽÍVAJÍCÍ SLUŽEBNÍ PSY V DROGOVÉ OBLASTI.....	14
2.1 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY	14
2.2 VOJENSKÁ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	15
2.3 CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY	16
2.4 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	17
2.5 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY.....	18
3 VÝBĚR SLUŽEBNÍHO PSA, VÝCHOVA A TEORIE VÝCVIKU PRO STOPAŘSKOU PRÁCI.....	21
3.1 SLUŽEBNÍ PLEMENA	22
3.2 TEORETICKÉ POZNATKY OHLEDNĚ VÝCVIKU SLUŽEBNÍHO PSA.....	28
4 POŽADAVKY NA PSOVOVA A SLUŽEBNÍHO PSA PRO PRÁCI V RÁMCI DROGOVÉ PROBLEMATIKY	35
5 OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY.....	38
5.1 KONOPNÉ DROGY	39
5.2 STIMULANCIA.....	44
5.3 LÁTKY S TLUMIVÝM ÚČINKEM	51
5.4 HALUCINOGENY	53
6 PROTIDROGOVÁ PREVENCE A DROGOVÁ KRIMINALITA V ČESKÉ REPUBLICE	55
6.1 PROTIDROGOVÁ PREVENCE	55
6.2 DROGOVÁ KRIMINALITA.....	56
7 CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY.....	60
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	62
8 DETEKCE PŘÍTOMNOSTI OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK V ORGANISMU JEDINCE	63
9 PACHOVÁ STOPA A JEJÍ VLASTNOSTI V OBLASTI OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK.....	66
9.1 DRUHY A VLASTNOSTI PACHOVÝCH STOP.....	67
9.2 OVLIVŇOVÁNÍ PACHOVÉ STOPY V TERÉNU	68
10 PRÁCE PSOVOVA A PSA V TERÉNU PŘI VYHLEDÁVÁNÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK.....	71

11 ANALÝZA RIZIK MOŽNOSTI OHROŽENÍ SLUŽEBNÍHO PSA PŘI VYHLEDÁVÁNÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK	83
ZÁVĚR	95
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	97
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	103
SEZNAM OBRÁZKŮ	104
SEZNAM TABULEK.....	106

ÚVOD

Služební kynologie patří k významnému odvětví nejen v bezpečnostních sborech. Počátek této odborné činnosti se zaznamenává přibližně od konce 18. století. Služební psy nalezneme téměř v rámci všech složek integrovaného záchranného systému. U základních složek IZS se služební psi využívají u HZS ČR, PČR a obecní policie. Ostatní složky IZS rovněž využívají služebních psů. Jedná se zejména o AČR, Celní správu ČR, Vězeňskou službu ČR, Horskou službu ČR, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Psovody sboru dobrovolných hasičů Čech, Moravy a Slezska a Kynologickou záchrannou jednotku. Psi jsou obecně cvičeni pro vyhledávání osob v terénu, sutinách a lavinách, pozůstatků a ostatků osob, vyhledávání palných zbraní a jejich komponentů, akcelerantů hoření, výbušnin a omamných a psychotropních látek. Služební psi bývají využíváni i pro hlídkovou a obrannou činnost. Pro vyhledávání omamných a psychotropních látek (dále v textu OPL) vlastní speciálně vycvičené psy pouze ozbrojené bezpečnostní sbory jako Armáda ČR, Vojenská policie ČR, Celní správa ČR, Policie ČR a Vězeňská služba ČR. Zároveň mezi vyjmenovanými složkami probíhá spolupráce a to i na mezinárodní úrovni. Příslušníci záchranných a bezpečnostních složek si prostřednictvím vzájemné spolupráce vyměňují dovednosti i znalosti nejen v rámci služební kynologie a drogové problematiky. Výměna informací je velice cenným nástrojem pro zvyšování kvality a efektivity odhalování trestné činnosti spojené s OPL.

Dnešní moderní společnost je svědkem prudkého rozvoje trhu a obchodování s návykovými látkami. Téměř každým rokem vzrůstá počet osob závislých na zakázaných návykových látkách. Zároveň se snižuje věková hranice osob, které mají s drogami první zkušenosti. Osoby, které vyrábí, distribuují či jsou samotnými uživateli omamných a psychotropních látek se neustále snaží vymýšlet nové způsoby distribuce i výroby drog. Ztížení podmínek má za cíl znesnadnit či zpomalit práci bezpečnostních složek, což vede k vyššímu finančnímu zisku výrobce i distributora a uspokojení závislého jedince při dostupnosti látky. Služební psi jsou cvičeni pouze na základní návykové látky, jako jsou marihuana, metamfetamin, heroin, kokain, extáze a efedrin. Práci tak bezpečnostním složkám nepomáhá usnadnit ani trend příchodu nových návykových látek do České republiky, hlavně ze zemí Polska, Afriky aj. Vymýcení zakázaných látek je proto spíše zcela naivní a nemožnou skutečností. Pro preventivní činnost i samotný boj proti drogové kriminalitě je proto více než vhodné spolupracovat se psy a využívat jejich drahocenné dovednosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ SLUŽEBNÍ KYNOLOGIE

Nejsou známy zápisy o prvním ochození a využití psa člověkem. Existují však tvrzení, že divoký pes se nejspíše pohyboval v blízkosti lidských obydlí např. z důvodu nedostatku potravy ve volné přírodě. Člověk si při chvíli pozorování všiml neobyčejných vlastností psa a pokusil se jej zdomácnět. Uplatnění našel převážně jako lovec zvěře, hlídač stáda aj. Šlechtěním psa pro následné další specifické práce se formovaly povahové rysy a vznikla různá plemenná skladba tak, jak ji známe dnes. Při vzniku mutace ve vrhu lidé se psy pracovali dále a vznikala nová psí plemena. Pro zrod kynologie jako vědy pak stačilo pouze sepsání publikací. (Koller, 2019)

Zvíře bylo využíváno celou řadou kultur od Peršanů po Řeky, Germány, Egyptany až k dnešnímu člověku. Začátek kynologie v českých zemích je spjat převážně s lovem zvěře. Již Karel IV. měl na svém hradě Karlštejně psinec, kde se o lovecké psy staral místní lovcí. Záliba v lovení zvěře a chovu loveckých psů neopustila ani další panovníky. Počátky využití služebních psů sahají i do období habsburské monarchie. Roku 1851 vyšla metodická příručka „Poučení o službě pro zemské četnictvo“, která zdůrazňuje správné chování četníků na veřejnosti. Psi ve službě se využívali naplno až v průběhu 19. století, zejména pro vyhledávání raněných a zemřelých vojáků, pronásledování uprchlíků, střežení hranic i objektů a také pro přenos zpráv. Koncem 19. století a začátkem 20. století hrál důležitou roli v rozvoji služební kynologie jistý Dr. Hans Gross. Působil jako soudce, profesor trestního práva a založil rakouskou kriminalistickou školu. Gross kladl značný důraz na využívání psů v četnické službě. (Rulc, 2014; Koller, 2019)

Rok 1903 přinesl založení státního a výchovného střediska pro policejní psy u města Berlín v Grünheide. Středisko se speciálně zaměřovalo na výcvik psů pro pachové práce. Nejen zde se přišlo na to, že nejlepším plemenem pro služební účely je německý ovčák. Dříve se hojně využívala plemena jako dobrman, ohaři, bruselští grifonci atp. Země, které využívaly služební psy, si uvědomovaly jejich výjimečné vlastnosti. Proto v letech 1906–1912 vydalo v Německu ministerstvo války zákaz vyvážení plemene německého ovčáka mimo zemi. Psi byli v této době využívání zejména armádou během první světové války.

Dalším ze zastánců využívání psů ve službě, hlavně německého ovčáka, byl rytmistr Theodor Rotter, též jeden ze zakladatelů četnické kynologie u nás. Na počátku dvacátého století, přibližně v roce 1909, stanovoval § 10 služebního předpisu zákaz četníkům vodit s sebou psy při služebních úkonech.

Rotterovi se podařilo jedinečně vycvičit dva psy a přesvědčit nejvyšší místa o aktivním využívání psů během služby. Odezva přišla ještě tentýž rok a Theodor Rotter dosáhl svého. Ve stejném roce vzniká v Rakousku-Uhersku spolek pro policejní psy – Polizeihunde Verein, v Praze pak první psinec PRAGA se zaměřením na čistokrevný chov policejních psů. První zmínku o policejní kynologii zaznamenává rok 1925, kdy vyšla „Československá kniha rodokmenů“. Publikace uvádí mnoho druhů zkušebních řádů. Jedním z nich je např. „Zkušební řád pro policejní psy“. (Rulc, 2014)

Služební kynologie se v momentech vývoje dočkala jistých posunů i pádů. V první a druhé světové válce byli speciálně vycvičení psi hojně využíváni např. pro vyhledávání min, osob zaklíněných v sutinách atd. Konec druhé světové války přinesl značný pokles tohoto oboru. Československo ve velké míře cvičilo zejména vojenské a policejní psy pro střežení státních hranic. Nebraly se přitom ohledy na psy raněné, ti byli často využíváni do posledních sil. Převážně do roku 1989 se systém potýkal s jistým nešvarem. Spousta psů obměňovala několikrát cvičence. Problém měla zejména armáda, kdy vojáci postrádali kynologické zkušenosti a znalosti. „*Jeden pes vystřídal až dvacet psovodů. Dnes už má většinou jednoho psovoda, s nímž prožije celou svoji službu v armádě. Umožňujeme psovodům brát si psa domů na víkend a na dovolenou a bývá dobrým zvykem, že psovodi o psa pečují i po vyřazení ze služby,*“ líčí změnu velitel výcvikové základny podplukovník Marek Purmenský. (Pašková, 2021; Lang, 2021)

Bohatého rozmachu ve všech bezpečnostních sborech se obor služební kynologie dočkal až koncem 20. století, kdy u složek dochází k výrazným reorganizacím.

PRVNÍ ČETNICKÝ STÁTNÍ PSINEC

Během první světové války v roce 1915 byl ve městě Písek zřízen první psinec, který již financoval stát. Do první poloviny dvacátého století psince finančně zajišťovali zřizovatelé. Rytmistr T. Rotter zde měl roli vedoucího a vystupoval jako inspektor četnických stanic. Po vypuknutí první světové války, byl znemožněn vývoj střediska. V průběhu státního převratu měl psinec k dispozici celkem 27 psů pro službu četnictva. Po zrušení psince, museli být psi rozprodáni. Důvodem zrušení prvního četnického psince byla nižší úspěšnost psů ve válce, kterou zapříčinil především výše zmíněný neodborný výcvik a časté střídání psovodů. V průběhu následujících několika let se poměry ustálily a docházelo k opětovnému budování výcvikových středisek a chovatelských stanic. Rytmistr Theodor Rotter doporučoval zřídit stanice především na železničních křižovatkách. Důvod byl prostý, a to včasné dopravení psa a psovoda na místo činu.

V roce 1921 vyvíjeli četníci nátlak na ministerstvo vnitra. Chtěli chovat služební psy a mít je k dispozici při výkonu služby. Ministerstvo vnitra nátlaku podlehl, psi však museli opět doložit svou způsobilost na základě složení zkoušky v přítomnosti komise. Ještě v tom samém roce se v Praze uskutečnily první zkoušky policejních psů. O rok později 12. ledna 1922 byl výnosem č. 2427-13 ministerstvem vnitra přijat zkušební řád pro výcvik policejních psů československého četnictva. Řád mimo jiné určoval podmínky pro získání označení „služební pes“. Sdružování odborníků služební kynologie zajišťoval Klub pěstitelů policejních a ušlechtilých psů v Praze a Sportovní klub pro policejní a ušlechtilé psy v Praze. (Radoušová, 2018; Rulc, 2014)

Tabulka 1 – Výčet výcvikových středisek na našem území od první poloviny 20. století (interní materiály PČR, 2021)

Výcviková střediska služebních psů
Výcvikové středisko Nové Hrady
Výcvikové středisko Pyšely u Prahy
Výcvikové středisko Býchory
Výcvikové středisko Plzeň-Bílá Hora a Balková
Výcvikové středisko Dobrotice u Holešova

Tabulka 2 – Výčet chovatelských stanic na našem území od první poloviny 20. století (interní materiály PČR, 2021)

Chovatelské stanice služebních psů
Chovatelská stanice Libějovice
Chovatelská stanice Domažlice
Chovatelská stanice v Prackovicích nad Labem

2 BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY VYUŽÍVAJÍCÍ SLUŽEBNÍ PSY V DROGOVÉ OBLASTI

Služební psi se stali postupem času spolehlivými pomocníky bezpečnostních složek. Každá jednotlivá složka používá psy pro konkrétní oblast, ať už se jedná o vyhledávání pachové stopy či obranu. Armádu ČR, Vojenskou policii ČR, Celní správu ČR, Policii ČR a Vězeňskou službu ČR spojuje využívání psů v oblasti drogové kriminality. Výjimkou není ani spolupráce jednotlivých složek, kdy dochází k výměně zkušeností, informací a celkové pomoci.

2.1 Armáda České republiky

Historické kořeny AČR sahají do roku 1918, konkrétněji dne 28. října, kdy vznikl samostatný československý stát a s ním i Československá armáda. Název se používal do roku 1954. Ve stejném roce byl změněn na Československou lidovou armádu. Další změna názvu proběhla 14. března 1990 a to opět na Československou armádu. Za vznik Armády České republiky považujeme 1. leden 1993, kdy vznikla i samostatná Česká republika. (Armáda České republiky, © 2021)

Armáda ČR je podřízena Ministerstvu obrany. Vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident České republiky. Jedná se o hlavní složku ozbrojených sil, kde dále spadá Hradní stráž a Vojenská kancelář prezidenta republiky. Armáda se stará převážně o ochranu a obranu územní celistvosti ČR, plní mezinárodní závazky a mj. zajišťuje bezpečnost občanů České republiky. Pro plnění úkolů má k dispozici AČR řadu pozemní a letecké techniky, výzbroje a jiných prostředků včetně psů. Na výběru budoucích služebních psů si AČR velice potrpí. Důležitým aspektem při výběru psa je např. i test kyčelních kloubů. Pokud je pes vybrán, následuje výcvik v délce dvou až tří měsíců v Centru vojenské kynologie Chotyně. Služební pes je cvičen buďto jako strážní a hlídkový pes nebo se zaobírá speciálními pachovými pracemi, kde řadíme výbušniny, zbraně a drogy. Psi vycvičení na speciální pachové práce musí být jednou do roka přezkoušeni. U psů strážných a hlídkových probíhá přezkoušení jednou za dva roky. Pokud psi neuspějí, mohou přezkoušení opakovat. Pes však může maximálně jednou nesprávně zaznačit nález. Pokud psovod s jeho psem neuspějí ani podruhé, musejí se vrátit do dvou měsíčního až tří měsíčního kurzu. Je nezbytně nutné, aby pes se svým psovodem splnili každou disciplínu svého zaměření a dále splnili testy poslušnosti – minimum 70 % bodů.

Podmínkou úspěšné složení zkoušky je splnění testu poslušnosti i testu speciálního výcviku. Jinak pes certifikát služebního psa nezíská. (Dvořáková, 2019; interní materiály AČR, 2021)

Obrázek 1 – Znak Armády České republiky (Armádní noviny, © 2018–2021)

2.2 Vojenská policie České republiky

Dne 21. ledna 1991 byla zřízena vojenská policie, která se zprvu řídila zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii. V dnešní době činnost VP upravuje zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a jiné právní předpisy. Vojenská policie byla do roku 1994 rozdělena dle armádní struktury. V dnešní podobě je struktura založena na územním principu, kdy je tvořena útvary s celorepublikovou působností (Hlavní velitelství Vojenské policie, Velitelství ochranné služby VP) a s územní působností (Velitelství VP Tábor, Velitelství VP Olomouc). V čele jednotlivých velitelství stojí velitelé podřízeni náčelníkovi VP v Praze. Celková struktura VP je pak podřízena Ministerstvu obrany. (Vojenská policie, © 2004–2014)

Vojenská policie České republiky je malou složkou, která zaměstnává přibližně 1200 – 1400 příslušníků. Plní řadu úkolů ve spolupráci s AČR, PČR a dalšími ozbrojenými sbory. V pravomocech má zejména odhalování trestných činů, pachatelů, zamezení páčání trestné činnosti, pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, zajišťování ochrany vojenských objektů, schvalování technické způsobilosti vojenských vozidel atp. K těmto účelům využívá řadu zbraní a techniky totožných s Armádou ČR. Vojenská policie vlastní též služební psy, kteří se specializují zejména na vyhledávání výbušnin a vyhledávání omamných a psychotropních látek. První pes pro vyhledávání OPL byl u Vojenské policie využíván již v roce 1997. Vojenská policie spolupracuje po linii kynologické služby se všemi ostatními ozbrojenými sbory České republiky. (Borovská, 2017; interní materiály VP ČR, 2021; Mlýnková, 2021; Šiška, 2021)

Obrázek 2 – Znak Vojenské policie České republiky (Vojenská policie, © 2004–2014)

2.3 Celní správa České republiky

Počátek Celní správy ČR se vyznačuje datem 1. ledna 1993. Vznikla z tehdejší československé Ústřední celní správy a upravoval ji zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, který nyní nahrazuje zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky. Celní správa ČR se řadí mezi ozbrojené bezpečnostní sbory a je složena z Generálního ředitelství cel a celních úřadů. Nadřízeným orgánem je pak Ministerstvo financí. (Celní správa ČR, 2021)

Celní správa České republiky plní úkoly jako vybírání cel, daní, kontroluje nelegální zaměstnávání cizinců, převoz finanční hotovosti, brání nelegální přepravě drog aj. Pro tyto činnosti CS využívá donucovacích prostředků např. zbraně, služební psy atd. Psovodi celní správy provádějí kontroly nelegální přepravy drog převážně na mezinárodním letišti Václava Havla, vlakových nádražích, v přístavech a při silničních kontrolách. (interní materiály CS ČR, 2021)

V současné době využívá Celní správa celkem 71 psů, z toho 29 psů jsou speciálně určeni pro kombinaci vyhledávání OPL a zbraní. Psi jsou různých ras, avšak převažují plemena jako německý ovčák, belgický ovčák (malinois) a kříženci. (interní materiály CS ČR, 2021)

Obrázek 3 – Znak Celní správy České republiky (Celní správa ČR, 2019)

2.4 Policie České republiky

Zrod Policie České republiky se datuje 15. července 1991, kdy tento ozbrojený bezpečnostní sbor vznikl uskupením českých složek Sboru národní bezpečnosti. V první polovině 19. století se na udržování veřejného pořádku a bezpečnosti podílelo četnictvo. Postupem času četnictvu vypomáhaly i další složky např. státní policie a komunální policie. Bezpečnostní služba se sjednotila až v roce 1945, kdy byl zřízen právě SNB. Během roku 1991 došlo k rozpadu SNB na dnešních sedm bezpečnostních sborů, kam řadíme i Policii České republiky. Sbor národní bezpečnosti ukončil svou činnost dne 27. srpna 1991, kdy se sloučil s Pohraniční stráží a vznikl tak Federální policejní sbor. První zákon o PČR schválila Česká národní rada dne 21. června 1991 – Den Policie ČR. Policie ČR tvoří tzv. útvary, jimiž jsou Policejní prezidium v čele s policejním prezidentem, útvary policie s celostátní působností, krajská ředitelství policie v čele s krajskými řediteli, útvary zřízené v rámci krajského ředitelství. Policie je podřízena Ministerstvu vnitra. Hlavní úkoly policie definuje § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, 2021)

Pro plnění úkolů využívá policie řadu donucovacích prostředků k odvrácení nebezpečí, ochrany sebe i jiných osob, ochrany majetku a veřejného pořádku. Donucovací prostředky vymezuje § 52 zákona č. 273/2008 Sb., o PČR, který zahrnuje i využití služebního psa.

Policejně kynologická činnost se dělí do tří kategorií:

- základní policejně kynologické činnosti (dále jen „základní PKČ“),
- speciální policejně kynologické činnosti (dále jen „speciální PKČ“),
- odborné kriminalisticko-technické činnosti v oboru policejní kynologie aplikací,
- metody pachové identifikace (dále jen „odborné KTČ-MPI“). (pokyn policejního prezidenta č. 145/2014 v čl. 10 a 11, 2022)

Policejně kynologické činnosti se z hlediska výcviku a způsobu použití služebního psa rozdělují do kategorií:

- kategorie základních PKČ:
  - hlídková činnost (kategorie H),
  - výjezdová činnost (kategorie V),
  - činnost u zásahové jednotky (kategorie Z).

- kategorie speciálních PKČ:
  - vyhledávání akceleraantů hoření (kategorie SA),
  - vyhledávání návykových látek (kategorie SD),
  - vyhledávání palných zbraní a jejich komponentů (kategorie SZ),
  - vyhledávání výbušnin (kategorie SV),
  - vyhledávání lidských ostatků nebo pozůstatků (kategorie SM),
  - vyhledávání dalších zájmových látek (kategorie SX – písmeno X bude v konkrétním případě nahrazeno názvem hledané látky nebo skupiny látek).
- kategorie pro odborné KTC-MPI (metoda pachové identifikace). (Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014 čl. 10 a 11, kterým se upravuje činnost služební kynologie, 2014)

V současné době je u PČR zařazeno okolo 700 – 1000 psů. Speciálně vycvičených psů na vyhledávání OPL je v ČR kolem 70 – 80. (interní materiály PČR; Odbor služební kynologie a hipologie, © 2021)

Obrázek 4 – Znak Policie ČR (PČR, © 2021)

2.5 Vězeňská služba České republiky

Zřízení Vězeňské služby České republiky proběhlo dne 1. ledna 1993, kdy zanikl tehdejší Sbor nápravné výchovy. Vězeňskou službu upravuje zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. Organizační schéma VS ČR je značně členité.

V čele vězeňské služby se nachází Generální ředitel VS ČR. Pod ním se nacházejí náměstci, jednotliví ředitelé a jejich zástupci, pod ředitele spadají konkrétní oddělení vězeňské služby.

Vězeňská služba České republiky působí na našem území a spolupracuje se složkami, jako je např. Policie České republiky, ale i s nevládními organizacemi např. občanské sdružení ROMODROM. Spolupráce probíhají na základě součinnostních dohod. Výměna zkušeností probíhá i v mezinárodním měřítku zejména v rámci V4. (interní materiály VS ČR, 2021; Kýr, 2021)

Tabulka 3 – Počet konkrétních plemen i s počtem rozlišení dle pohlaví (interní materiály VS ČR, 2021)

Pohlaví	Rasa	Počet
pes	Belgický ovčák – Malinois	111
	Belgický ovčák (Malinois) / Německý ovčák	11
	Německý ovčák	103
	Holandský ovčák	3
	Rottweiler	1
	Americký pitbulteriér	1
	Americký stafordširský teriér	1
	Flat Coated Retriever	1
	Celkový počet	232
fena	Belgický ovčák – Malinois	17
	Belgický ovčák – Tervueren	1
	Německý ovčák	15
	Celkový počet	33

Vězeňská služba České republiky spadá opět do kategorie ozbrojených bezpečnostních sborů. Zabývá se celou řadou úkolů např. výkonem vazby, výkonem trestu odnětí svobody, zajišťuje bezpečnost při soudních jednáních, střeží vazební věznice a věznice atp. Stejně jako všechny bezpečnostní složky využívá i vězeňská služba pro plnění svých úkolů řadu prostředků, a to operativně pátrací prostředky, podpůrné operativně pátrací prostředky, donucovací prostředky atd. Do skupiny donucovacích prostředků řadí zákon o vězeňské službě, konkrétně § 17 odst. 2, písm. h) i služebního psa.

Celkově bylo VS pro rok 2020 využíváno 263 služebních psů (33 fen, 232 psů), kdy se jednalo konkrétně o 123 všestranných psů, 85 protidrogových a 55 registrováno ve výcviku či jako veteráni (viz tabulka č. 3). Důležitým kritériem pro výběr služebního psa je posouzení vhodnosti pro uvažovanou kategorii. Posouzení provádějí budoucí instruktoři výcviku daného psa. Výsledek posouzení je souborem konkrétních vlastností psa v kontextu zkušeností posuzujícího instruktora. Konečný výsledek se vyjadřuje dle stupnice hodnocení, jež slouží jako podklad pro další výcvik psa v dané kategorii. (interní materiály VS ČR, 2021)

Obrázek 5 – Znak Vězeňské služby České republiky (VS ČR, © 2021)

3 VÝBĚR SLUŽEBNÍHO PSA, VÝCHOVA A TEORIE VÝCVIKU PRO STOPAŘSKOU PRÁCI

Lidský čich byl díky dnešnímu způsobu života jako jeden z pěti základních smyslů značně oslaben. U psů čichové ústrojí stejně jako u dalších zvířat potlačeno ve většině případů nebylo, jelikož hraje důležitou roli v každodenním životě. Čich chrání zvíře před predátory, obstarává potravu, rozpoznává teritoria atd. Z tohoto důvodu je pes pro člověka ideálním pomocníkem, a to nejen při stopařských pracích.

Pro vhodný výběr služebního psa je nutné si předem definovat a stanovit práci, kterou bude vykonávat. Stanoviska pomohou ve výběru plemene, ale i pohlaví – psa či feny. Psi se hodí spíše pro hlučnější prostředí např. usměrňování davu při protestech, hlídání veřejného pořádku. Psi jsou průbojnější a mají mohutnější stavbu těla. Feny mají většinou klidnější povahu. Jsou však citlivější na jemné zacházení, zejména v období březosti a po porodu. Fena se hodí více pro vyhledávání pachové stopy, jelikož dokáže být velmi soustředěná. A to platí, i pokud je stopa křížená psem či hárající fenou. Pohlaví zvířete pro předem stanovení obranářské či speciální práce neplatí stoprocentně, jelikož zde důležitou roli hraje i genetika a přístup psovoda. (Džurná, 2021; interní materiály PČR, 2021)

Dalším důležitým kritériem pro výběr služebního psa je sledování úspěchů rodičů, popřípadě dalších generací v linii konkrétního psa. Avšak i přes výborné výsledky v rodině psa nelze se stoprocentní jistotou zaručit stejné úspěchy u nově narozeného štěněte. U psů pro pachové práce platí, že čím dříve se projeví talent na identifikování pachových stop, tím více se projeví nadání v pozdější době – za předpokladu pravidelného výcviku. Takovéto pravidlo neplatí pro psy obranáře. (Eis, 2018)

Budoucí služební pes musí v každém případě nosit určité vlastnosti jako pracovitost, poslušnost, vytrvalost, sebevědomí. Dalším důležitým aspektem je tzv. žravost a hravost psa, jelikož pes u bezpečnostních složek pracuje hlavně pro odměny – pamlsky a hračky. Svou nejlepší výkonnost vykazují pracovní psi zhruba kolem čtvrtého až pátého roku. U stopařů je tomu ještě později, a proto je nutné, aby psi pro pachové práce vydrželi úspěšně u specializace stopování co nejdéle. Z tohoto důvodu není stáří stopařského psa překážkou, nýbrž výhodou. U psů obranářských je to právě naopak. Nutností psů pro pachové práce je klid a rozvážený postup, čehož dosáhnou zejména stárnutím a vyzrálostí. Psovodi bezpečnostních složek se shodují, že nejlépe připravený pes pro stopování je právě kolem 5. roku života. (interní materiály PČR, 2021; interní materiály CS ČR, 2021)

Podmínkou služebního psa je schopnost zvládat nereagovat agresivně nebo až moc bázlivě na rušivé elementy při práci např. střelbu, dýmovnice, jízdu automobilem atp. Schopného psího jedince s žádoucím povahovým spektrem lze vypěstovat pouze za předpokladu individuálního přístupu cvičitele. Nervová soustava stopařských psů bývá po namáhavé práci značně vyčerpaná, proto je nutné nechat psa odpočívat, a to hlavně v období páření. Pokud spáříme dva jedince s ukázkovými úspěchy v oblasti pachových prací, ale budou přepracovaní, nemusíme dosáhnout očekávaného dokonalého výsledku, jako by tomu bylo u psů odpočatých. Absolutní špičkou v odchovu mladých a úspěšných stopařských psů jsou Švýcaři, kteří dokáží vypěstovat talentované psy i po sobě čtyři jdoucí generace. (Eis, 2018; Kyselo, 2018)

Výchova psa, čili určování mantinelů, začíná narozením štěněte a končí zhruba sedmým až osmým týdnem života. Prvotní výchovu zajišťuje matka štěněte. Přispět může také chovatel, který pokračuje dále ve výchově psa. Jedná se o zlomový bod pro další rozvoj psí osobnosti. Pro další práci je nesmírně důležitým krokem zjistit, jak štěně přistupuje k okolním vlivům a započít proces socializace. Pes si přivykne na vnější vlivy, nebude plaché povahy a zvykne si na spolupráci s člověkem. S vnějším prostředím se mládě psa seznamuje za pomoci orientačního reflexu. Dle J. Kollera by chovatel měl potlačit tzv. panický reflex. Pokud se jej nepodaří utlumit, v dospělosti se u psa vyskytnou problémy při výchově a výcviku. Pes se v takovémto případě stává nevhodným pro služební práci skrze plachost aj. slabé stránky. Dalším důležitým aspektem při výchově je pohyb štěněte v rušivém prostředí z důvodu přivyknutí si na horečné elementy. Tímto bude připraveno pro služební práci zejména u bezpečnostních složek. Zkušený psovod dokáže podchytit nepříznivé reflexy u štěněte již v počátcích vývoje. Následně výchovou a správným výcvikem rozvíjet potřebné instinkty. Ambiciózní povaha psa vzniká přiměřeným nátlakem na nervový systém vhodně zvolenými podněty. Cvičitel by však neměl používat psychický nátlak, fyzickou sílu, ale musí ke každému psovi přistupovat individuálně, využívat trpělivost a dokázat motivovat. Při využití nevhodných praktik může být psychika psa narušena, což rozhodně není žádoucí a dochází ke komplikacím při výcviku. (Džurná, 2021; Koller, 2019)

3.1 Služební plemena

Jeskynní malby a archeologické nálezy dokazují, že psi spolupracují s člověkem od nepaměti. V dnešní době se každý pes liší od dalšího, a to stavbou těla, povahou. Změny vznikly díky různému využití a zacházení se psy. Plemena lze rozdělit dle mnoha kategorií.

Nejhojněji je využívána kategorizace podle Mezinárodní kynologické federace z francouzštiny *Fédération cynologique internationale* – FCI.

Federace člení psí plemena následovně:

- ovčáctí a honáctí psi (kromě švýcarských salašnických psů),
- pinčové a kníráči, molossoidní plemena, švýcarští salašničtí psi,
- teriéři,
- jezevčíci,
- špicové a primitivní typy,
- honiči, barváři a příbuzná plemena,
- ohaři,
- retrívři, slídiči a vodní psi,
- společenská plemena a toy,
- chrti. (FCI, 2021)

Nelze přesně určit, která rasa psa je bezpochyby nejvhodnější pro pachové práce. Vynikající předpoklady může vykazovat i křížený jedinec, avšak u takovýchto psů se neví, jaké vlastnosti po svých předcích zdělili. Z tohoto důvodu se volí převážně čistokrevné rasy psů, jejichž vlastnosti se v minulosti osvědčily. Zkoušky stopařských předpokladů lze provést již v útlém mládí psa. Čím dříve projeví štěně nadání pro stopování, tím výrazněji se jeho vlohy osvědčí i v pozdějších letech – za předpokladu řádného výcviku. Stopařské schopnosti předává z velké části matka psa. Dalším pravidlem úspěšného stopařského psa bývá, že takto nadaný pes má ve stejné oblasti skvěle nadanou svou matku i matku svého otce – síla dědičnosti křížem. (Eis, 2018)

Pro práci ve službě musí pes dosahovat hned několika povahových vlastností. Mezi žádoucí vlastnosti patří zejména pracovitost, odvaha, bystrost, poslušnost, síla, skvělý čich a sluch. Omezená skupina vyžadovaných vlastností dovoluje vykonávat práci ve službě pouze malé části psích plemen. Uplatnění v dnešní době naleznou převážně plemena jako německý a belgický ovčák (malinois), knírač velký, pudl, v menší míře i kříženci. V minulosti se hojně využívalo dobrmanů a rottweilerů, avšak kvůli jejich obtížnější výchově a častým komplikacím zdravotního stavu se od těchto plemen spíše upustilo.

NĚMECKÝ OVČÁK

Původ německého ovčáka sahá pravděpodobně již do 7. století. Pro svou univerzálnost se využíval pro celou řadu úkolů např. hlídání stáda, majetku, obranu. První předkové německého ovčáka, jak název napovídá, se vyskytovali na území dnešního Německa. Plemeno je středně velkého až velkého vzrůstu. Za běžných okolností se pyšní svalnatou postavou. Díky mohutnosti dosahuje respektu a bezpečnostní složky jej využívají nejhojněji. Jedná se o vytrvalého a pracovitého psa. (Džurná, 2021; Zooplus AG, © 2021)

Obrázek 6 – Služební pes Homér (Čuřínová Ingridová, 2015)

PRVNÍ OVČÁCKÝ PES

Původní služební německý ovčák byl pořízen ve zlomovém roce 1909 pro bezpečnostní službu četnictva v Čechách. O kup se zasloužil rytmistr Theodor Rotter, který vybudoval v Kladně psinec věnovaný policejním psům. První předvedení policejních psů se konalo dne 13. října 1909. Psi dokázali značných úspěchů, avšak tehdejší četnický inspektor spolu s vyššími orgány nesouhlasili s využitím služebních psů. Zastávali názor, že by pes nadělal více škody než užitku a zdůrazňovali, výše zmiňovaný, § 10 služebního předpisu. O rok později ministerstvo zeměbrany nařídilo přidělit psy do četnické služby, ale pouze na zkušební dobu, kdy vlastníkem psa byl psovod. Služební psi se složkám postupně zalíbili a byli zařazeni do stanic v Ostravě, Karviné a Fryštáku. Zastávali především roli strážného psa, stopaře a doprovodu četníka při obchůzkách, přičemž využití psa proti osobě bylo naprosto vyloučené. Brzy na to přišla žádost z velitelství Čech a Moravy, zda by i zde mohli být přiřazeni služební psi na zkušební dobu.

Vzhledem k rostoucímu zájmu o využívání služebních psů vydal rytmistr Theodor Rotter první publikaci o výcviku psa pro policejní účely. Publikace stanovuje nutné vlastnosti psa pro možný výkon ve službě. (Radoušová, 2018; Rulc, 2014)

Později tehdejší ministerstvo zeměbrany upravilo právní rámec dle pokynu Theodora Rottera. Užití policejního psa bylo možné za předpokladu, že nosí označení „služební pes“. Získání označení přicházelo v úvahu pouze odborným výcvikem a následným přezkoušením a složením zkoušky. Úspěšný pes mohl být použit proti druhé osobě, avšak za okolností, které jasně definoval zákon. Ministerstvo spravedlnosti dne 13. října 1913 vydalo výnos k zřizování stanic policejních psů. Jednotlivé stanice měly jasně definované okruhy pro použití psa. Nasazení zvířete muselo být zatajováno z důvodu možného shromažďování osob na místech činu. Předcházelo se tak vlivům rušivého charakteru. (Rulc, 2014)

Služební kynologie postupně dosahovala rozkvětu. Díky práci služebních psů v terénu policejní práce vykazovala kvalitnější výsledky. Podle statistických dat se zvýšil počet vyřešených případů, než v předchozích letech, kdy v bezpečnostních sborech psi chyběli. Pracovitost, skvělý čich a poslušnost německého ovčáka posunula na nejvyšší příčky oblíbenosti služebních psů po celém světě.

BELGICKÝ OVČÁK

Plemeno belgického ovčáka je příbuzné ovčákovi německému. Vyskytuje se ve čtyřech variantách:

- malinois,
- laeke nois,
- tervueren,
- groenen dael.

Druhy belgického ovčáka jsou si velice podobné. Odlišení pozorujeme spíše vizuální např. délka a zbarvení srsti. Ve službě se využívá varianta malinois, též „maliňák“. Historie belgického ovčáka, konkrétně varieta malinois, zasahuje do konce 19. století a pochází ze státu Belgie. Pes pracoval pro pastýře a sedláky. (Kyselo a Schmidt, 2018; Zooplus AG, © 2021)

Belgický ovčák, stejně jako německý ovčák, vyniká vysokou inteligencí, pracovitostí a houževnatostí. Malinois je však podstatně menšího vzrůstu a nelze u něj očekávat takové pečlivosti jako u ovčáka německého.

Do služeb bezpečnostních sborů byl zařazen z důvodu kořistnosti. Hodí se spíše pro obranu. Ve většině případů je méně vhodný pro identifikování pachových stop. (Kyselo a Schmidt, 2018)

Obrázek 7 – Pes vojenské policie Messi (Sattler, 2019)

DOBRMAN

Počátky rasy dobrmana jsou značně divoké a chaotické. Za zakladatele plemene je považován Němec Friedrich Louis Dobermann, žijící v 19. století. První využívání dobrmanů není jasné. Spekuluje se o používání pro noční hlídky atd. Plemeno dobrmana bylo vyšlechtěno křížením rottweilera, výmarského ohaře, anglického greyhounda, manchesterského teriéra a německého pinče.

Plemeno získalo atletickou postavu a elegantně stavěnou linii těla, díky které vypadá sebejistě. V předešlé době byl na dobrmany kladen důraz skrze hrozivý a ostrý vzhled. Proto se štěněti ihned po narození amputovala část ocasu. Po několika týdnech života se štěněti kupírovaly uši pro vzpřímený vzhled. V České republice jsou tyto zákroky zakázané a problematiku upravuje § 4 odst. 1, písm. g) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

Dobrman vykazuje podobné povahové vlastnosti jako psi ovčáctí. Nevýhodou je krátká srst, která částečně znemožňuje využívání psa v chladných podmínkách. Mezi druhou velkou nevýhodou patří brzké „odcházení kloubů a kostí“. Dalším mínusem je nutná důsledná výchova zvířete. Existuje mnoho případů, kdy pes nebyl držen zkrátka a stal se nevyzpytatelným až agresivním jedincem. Kvůli mnoha negativním vlastnostem nelze dobrmany řadit mezi ideální plemeno služebního psa a již se hojně nevyužívá. (Džurná, 2021)

Obrázek 8 – Dobrman (Domov fauny, © 2022)

ROTTWEILER

Předky dnešního rottweilera chovali už staří Římané. Jedná se o jedno z nejstarších plemen na světě. Plemeno získalo jméno podle města Rottweil – nejstarší jihozápadní město Německa.

Vzhledem rottweileři připomínají rasu dobrmana. Rottweiler je však mohutněji stavěný a čenich nemá protáhlý. Občas se lze setkat s amputovanou částí ocasu, jako u dobrmanů. Chovatelský standard FCI popisuje plemeno rottweilera jako přátelské a mírné povahy. V některých zemích se pes vyskytuje na seznamu nebezpečných plemen. Nejspíše z důvodu špatných zkušeností, které většinou zavinila nesprávná výchova a nevhodný výcvik. Roku 1910 získal rottweiler označení vhodného služebního psa. Nyní popularita plemene rottweilera celkově ve službě upadá. Pravděpodobně z podobného důvodu jako u dobrmanů. (FCI, 2021; Zooplus AG, © 2021)

Obrázek 9 – Rottweiler (Součková, 2021)

KNÍRAČ VELKÝ

Historie knírače velkého, původně drsnosrstý pinč, zasahuje opět do dnešního Německa. Prvotní prací kníračů bylo vyhánění hlodavců, také lupičů a hlídání cestujících, pivovarů atd. Cílený chov knírače velkého se datuje kolem roku 1882.

Jedná se znovu o nesmírně inteligentního, sebevědomého a klidného psa. Pyšní se skvěle vyvinutým čichem. Knírač se vyskytuje ve třech variantách: knírač velký, knírač střední a knírač malý. Bezpečnostní složky využívají první variantu. Jedná se o jednoho z prvních policejních psů vůbec. Díky svému charakteru postupem času přesvědčil bezpečnostní složky a od roku 1925 se řadí mezi služební plemena. Uplatnění nachází především při pachových pracích, i jako hlídkový pes a pomocník vězeňské služby. (webfordog.cz, 2021; Zooplus AG, © 2021)

Obrázek 10 – Knírač velký černý (Fraňková, Tomek, © 2000–2022)

3.2 Teoretické poznatky ohledně výcviku služebního psa

Výchova a výcvik psa začíná od prvního kontaktu majitele, potažmo cvičitele a psa. Štěně se učí socializaci a dalším základním dovednostem, se kterými se dostane do kontaktu na denní bázi. Cvičitel stopařského psa si musí dát práci s těmi psy, jejichž vlohy vykazují, že budou pravděpodobně úspěšní při pachových pracích. Při výcviku učíme psa určitému žádoucímu chování, které následuje po konkrétním podnětu. Odborný výcvik probíhá přibližně 7. nebo 8. týden od narození psa. Největší roli pro začátek výcviku hraje psychické dospění a nezávislost štěněte na rodičích. Ideálně touto dobou je pes přiřazen konkrétnímu psovodovi, který se štěnětem dále pracuje. Psi se učí na základě klasického a operativního podmiňování. Klasické podmiňování zahrnuje učení na základě zrakových a sluchových vjemů. Vznikají mentální asociace – klady a zápory.

U operativního podmiňování se pes učí metodou pokus, omyl. Převažuje chování, které se psu nejvíce vyplácí – slovní pochvala, pamlskek, aport. (Priceová, 2019)

Mezi nejdůležitější aspekty výcviku patří upoutání pozornosti a motivování psa. Nejlépe psovod dokáže přesvědčit psa k práci za pomoci hry. Pokud dráždíme obě mozková centra, podkorové a korové zaráz, dochází po určitou dobu ke vzniku spojení. Na korové mozkové centrum (sídlo podmíněných reflexů) pak může působit pouze podmiňující podnět. Nervový vzruch přechází na podkorové mozkové centrum (sídlo nepodmíněných reflexů), jež nervový vzruch vyhodnotí a zajistí patřičnou odpověď. Dalšími cvičeními se reflexy uskupují a nabalují – vznikají celé soustavy reflexů a odpověď je snadnější. Zde spočívá podstata výcviku psa. Každý služební pes se specializuje na jinou oblast. V praxi to znamená, že jeden pes má zaměření na vyhledávání omamných a psychotropních látek, druhý se podílí na udržování veřejného pořádku. Ve většině případů se specializace psů „nemíchají“ dohromady. Při konkrétním zákroku by mohl být pes zmaten a docházelo by k větší chybovosti. Zaměření psa se vybírá dle druhu plemene, povahových vlastností a jiných kritérií. (Koller, 2019; Kyselo, 2018)

U pachových prací rozlišujeme tři druhy psů dle postupu práce na pevného stopaře, jistého stopaře a čistého stopaře. Pevný stopař pracuje po celou dobu stopování s čenichem u země. Nehledá pach s tzv. vysokým nosem – „nerevíruje“. Jistý stopař se zdržuje na počáteční stopě a většinou nepřechází na křížující starší či mladší stopu. Pokud na křížující stopu přejde, nevšímá si odlišného individuálního pachu a pokračuje ve stopování. Čistý stopař se řídí individuálním pachem a nepřechází na stopu křížující.

Z tohoto důvodu může pouze čistý stopař vykonávat následující identifikace, které zjišťují:

- Regionální pachy dle konkrétního pachu:
  - celkový pach,
  - celkový pach konkrétní osoby.
- Celkový pach dle regionálního pachu:
  - ztotožňování pachu z předmětu na osobu,
  - ztotožňování pachu ze stopy na osobu.

- Regionální pach dle daného odlišného regionálního pachu:
  - ztotožňování pachu ze stopy na předmět,
  - ztotožňování pachu z předmětu na předmět,
  - ztotožňování pachu ze stopy na stopu.

Náruživý stopař, který je silně namotivován se soustřeďuje na kladený pach a předměty s odlišným pachem často nepostřehne. Poznatek se týká případu ztotožňování pachu ze stopy na předmět, jenž je dle odborníků pro psa nejsnazší. Naopak nejtěžší prací pro psa se jeví ztotožnění pachu ze stopy na stopu. (Eis, 2018)

Pachové práce jsou pro psa náročnější, než práce obranné, jelikož musí více zapojovat mozek a nestačí pouze fyzická zdatnost. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby byl psovod klidné povahy a aby byl sebevědomým vůdcem psa. U pachových prací musí umět psovod zklidnit temperament a zbrkllost psa. Tyto vlastnosti jsou u stopařů nežádoucí. Pokud je psovod i pes neklidné, či zbrklé povahy, dosahování významných úspěchů je zcela nemožné. Špatnou spoluprací lze zaznamenat např., pokud má psovod negativní náladu. Dochází pak k negativnímu ovlivnění psa a tím i celé práce. Stejně pravidlo platí u nedůvěry. Jestliže je psovod nervózní a neprojevuje důvěru svému psovi, hlavně při práci, pes je při vypracování stopy také nervózní a během stopování se dopouští značných chyb. Pokud psovod zaznamená, že si pes již na začátku stopy neví rady, začíná být neklidný a pobízí psa slovem „hledej“. Načež pes stupňuje rychlost práce a ztrácí stopu už v začátcích. Proto je nedílnou součástí kvalitní spolupráce propojení psa a psovoda – vytvoření pevného vztahu a důvěry. Značnou roli hraje také důslednost psovoda, jelikož on řídí celou práci. Pes musí mít pocit, že se má o koho opřít. (Eis, 2021; interní materiály PČR, 2021)

Pro výcvik služebních psů slouží výcviková střediska. Většinou každá bezpečnostní složka vlastní a spravuje své výcvikové zařízení, kde psovodi připravují psy pro plnění povinností v rámci služby. Služební pes, který složil odbornou zkoušku, musí být i nadále cvičen pro prohloubení a ukotvení znalostí a dovedností. Historie středisek je značně bohatá. Během let výcviková centra prošla značnými změnami. Některá byla dokonce hlavně v minulém století zrušena a následně obnovena, anebo zanikla úplně.

VÝCVIKOVÉ STŘEDISKO ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Armáda ČR má k dispozici pouze jedno výcvikové středisko služební kynologie – Centrum vojenské kynologie Chotyně.

Středisko se zabývá výcvikem kynologů a armádních psů, včetně pořádáním zkoušek a přezkušování, ale i samotným nákupem psů. V rámci Centra vojenské kynologie probíhá i mezinárodní spolupráce s cizími armádami a psovody. (Army.cz, © 2021)

VÝCVIKOVÁ STŘEDISKA VOJENSKÉ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Vojenská policie nedisponuje vlastním výcvikovým zařízením pro služební kynologii. Využívá však výcvikové zařízení Armády České republiky – Centrum Vojenské kynologie v Chotyni. Cílem výcviku služebních psů i psovodů je dosažení odborné připravenosti pro nasazení a použití v rámci působnosti u VP. Výcvik bývá realizován v podmínkách podobných reálnému nasazení a realizuje se obvykle ve třech etapách. (interní materiály VP ČR, 2021)

První etapa slouží pro zcela nové psovody a psy, které většinou nejprve připravuje instruktor útvaru VP. U nových psovodů se jedná o základní kurz, který je nutný absolvovat pro zařazení do kynologické odbornosti VP. U nových služebních psů se jedná o základní přípravu pro zadání odborné kategorie. Výcvik pokračuje odborným kurzem ve výcvikovém středisku AČR. U kategorie SPD (speciální na vyhledávání drog) trvá kurz 12 týdnů. Pokud psovod se svým služebním psem absolvoval přípravu s instruktorem u útvaru VP, dochází zpravidla k následnému zkrácení kurzu na cca 2 týdny a zadání kategorie SPD, která má platnost 1 rok. Druhá etapa se zabývá průběžným výcvikem psovoda a služebního psa. U služebního psa, který nosí označení SPD, trvá výcvik nejméně 12 hodin týdně. Jestliže má psovod přiděleny psy dva, výcvik se zvyšuje na 16 hodin týdně pro oba psy zároveň. Doba výcviku však může být upravená v součinnosti s instruktorem útvaru VP. Třetí etapa je charakterizovaná rozvojem dovedností psovoda a služebního psa. Slouží k upevnění dovedností v dané kategorii nebo přezkoušení služebního psa, zda splňuje kategorii pro své určení. U VP jsou však i další možnosti přípravy psovodů a služebních psů např. kondiční příprava, kondiční výcvik, odborný kurz, výcvik nebo jiné odborné zaměstnání organizované VP, PČR, VS, CS či organizované v zahraničí nebo civilním subjektem. (interní materiály VP ČR, 2021)

Provedení přezkoušení psovoda a psa k zadání nebo obhajobě kategorie SPD probíhá před tříčlennou komisí. Vyhledává se heroin, kokain, marihuana, hašiš, amfetamin, pervitin (pro zadání kategorie vzorek o hmotnosti 5–50 g, pro obhajobu kategorie vzorek o hmotnosti 1–50 g).

Mezi disciplíny patří:

- všeobecný výcvik (poslušnost) – 100 bodů,
- speciální výcvik:
  - 2× vyhledávání ve vnitřních prostorech – 200 bodů,
  - 2× vyhledávání v zavazadlech – 200 bodů,
  - 2× vyhledávání na dopravních prostředcích – 200 bodů.

Mezi hlavní ukazatele pro hodnocení práce patří ochota a motivace psa k práci, rytmus práce, schopnost psa k řešení problémů, spolehlivost psa, přesnost označení, reagování na vnější rušivé vlivy, samostatnost psa a vedení psa psovodem, poslušnost. Nedostatky práce se pak odrážejí v bodovém hodnocení a to formou bodových ztrát. Chyby se dle důležitosti dělí na drobné chyby (ztráta 1 až 5 bodů), hrubé chyby (ztráta 6 až 30 bodů) a nesplnění dílčí části (ztráta 100 bodů). (interní materiály VP ČR, 2021)

U speciálně vycvičených psů lze udělit či obhájit kategorii pouze tehdy, dosáhne-li pes ve všeobecném výcviku nejméně 70 % bodů, kterých lze dosáhnout. Ve speciálním výcviku lze kategorii udělit nebo obhájit pouze pokud:

- dosáhne výsledek přezkoušení nejméně 70 % z dosažitelných bodů,
- pes nenaznačí vzorek falešně v místě, kde není ukryt a to více než jednou,
- pes se aktivně nedobývá do místa nálezu v průběhu přezkoušení a to více než jednou,
- dosáhne bodového zisku v každé disciplíně.

Při zadání, popřípadě obhajobě kategorie, se uděluje psovi výcviková známka, která vyjadřuje stupeň způsobilosti psa:

- splnil výtečně V (811 – 900 bodů),
- splnil dobře D (721 – 810 bodů),
- splnil S (630 – 720 bodů),
- nesplnil N (0 – 629 bodů).

Pokud není zkouška splněna úspěšně, je možno obhajobu kategorie jedenkrát opakovat nejpozději však do dvou měsíců od prvního neúspěšného přezkoušení.

V případě nesplnění jedné části přezkoušení je možno opakovat přezkoušení pro obhájení konkrétní kategorie pouze z nesplněné části. Pokud psovod se služebním psem i přes další pokus kategorii úspěšně neobhájí do doby dvou měsíců od prvního neúspěšného termínu zkoušky, kategorie je služebnímu psu odebrána, a nemůže tak dále práci vykonávat. Psovod je pak se služebním psem povinen do doby tří měsíců zahájit opět odborný výcvik k zadání požadované kategorie. (interní materiály VP ČR, 2021)

VÝCVIKOVÉ STŘEDISKO CELNÍ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY

V České republice je výskyt výcvikových kynologických středisek celní správy omezen, konkrétně na jedno jediné. Zařízení pro výcvik psů u celní správy spadá pod Generální ředitelství cel určené pro přípravu psovodů a výcvik služebních psů. Nachází se v obci Heřmanice v Libereckém kraji. Činnost výcvikového střediska byla zahájena v roce 1996. Zařízení je velice rozmanité, neboť poskytuje služby českým bezpečnostním sborům, ozbrojeným složkám, ale i zahraničním celním správám. V roce 2005 získalo certifikát regionálního výcvikového střediska WCO pro Evropu. (CS ČR, 2021; interní materiály CS ČR, 2021)

VÝCVIKOVÁ STŘEDISKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Policie České republiky je na tom s výcvikovými středisky pro služební psy o poznání lépe, než většina bezpečnostních složek v ČR. Vlastní celkem 3 zařízení, která spadají pod Odbor služební kynologie a hipologie. Policie ČR rozlišuje dvě skupiny zařízení na střediska s všestranným výcvikem a střediska se speciálním výcvikem. Všestranný výcvik zahrnuje pachové práce, poslušnost, obranné práce. Speciálně orientovaným výcvikem se myslí speciální pachová činnost jako detekce omamných a psychotropních látek, metoda pachové identifikace, vyhledávání výbušnin, osob atd. (interní materiály PČR, 2021)

Psovodí Policie České republiky absolvují výcvik se služebními psy v délce od čtrnácti dnů až dvaceti týdnů. Cvičení probíhá ve výcvikových střediscích. V České republice má PČR k dispozici tři výcviková střediska: Výcvikové středisko služebních psů Býchory, Výcvikové středisko služebních psů Dobrotice a Výcvikové středisko služebních psů Plzeň-Bílá Hora. (interní materiály PČR, 2021)

VÝCVIKOVÁ STŘEDISKA VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY

Činnost služební kynologie spadá pod oddělení vězeňské stráže. Vězeňská služba ČR disponuje jedním výcvikovým střediskem, jež je dislokováno v rámci Věznice Jiřice. Výcvikové středisko vzniklo koncem roku 2008 a provoz byl zahájen v roce 2010.

Speciální kynologie ve VS ČR začínala ve druhé polovině devadesátých let. Více relevantních historických poznatků bohužel není k dispozici. (interní materiály VS ČR, 2021)

Při výcviku služebních psů jsou využívány nejrůznější metodiky tak, aby bylo dosaženo požadované úrovně vycvičení psa. V oblasti omamných a psychotropních látek se při výcviku postupuje od vtiskávání látek až po vyhledávání v podmínkách maximálně podobných reálnému nasazení – poslední stádium tréninku. Odborné zkoušky probíhají tak, aby byl pes prověřen, zda je schopen nalézt omamné a psychotropní látky v nejrůznějších prostředích, objektech či předmětech. Pes je v průběhu výkonu zkoušky hodnocen a na základě těchto bodových hodnocení je mu udělena kategorie, popřípadě je hodnocen jako nezpůsobilý k výkonu. (interní materiály VS ČR, 2021)

4 POŽADAVKY NA PSOVODA A SLUŽEBNÍHO PSA PRO PRÁCI V RÁMCI DROGOVÉ PROBLEMATIKY

Jedinec, který se rozhodne věnovat oboru služební kynologie, musí zpravidla chovat k psům lásku a určité nadšení pro práci se psem. Psovod totiž pracuje tři sta šedesát pět dní v roce, tudíž je práce psovoda velice náročná a to jak časově, tak fyzicky i psychicky. Psovod, jemuž je přiřazeno konkrétní štěně, se společně připravují v odborných výcvikových střediscích dle příslušnosti bezpečnostní složky. Po určitém výcviku následuje složení odborných zkoušek z dané specializace. Úspěšné složení odborné zkoušky je nevyhnutelné pro zařazení psovoda a psa do služby.

KVALIFIKAČNÍ POŽADAVKY NA PSOVODA

Práce psovoda vyžaduje řadu důležitých vlastností, které jsou nutné pro práci v tomto odvětví.

Mezi základní požadavky patří:

- dosažení plnoletosti (18 let),
- fyzická způsobilost,
- zdravotní způsobilost,
- odborná způsobilost.

Fyzickou a odbornou způsobilost psovod prokazuje splněním odborných zkoušek. Zdravotní způsobilost k výkonu psovoda určuje lékař. Na základě zdravotní prohlídky lékař vystaví potvrzení. (interní materiály PČR, 2021)

KVALIFIKAČNÍ POŽADAVKY NA PSA

Každý služební pes pracující v oblasti drogové kriminality musí splňovat několik kritérií, stejně jako jeho pán – psovod. Do základních požadavků pro získání odborné způsobilosti psa pro speciální pachové práce řadíme:

- minimální věk 12 měsíců,
- fyzická způsobilost,
- zdravotní (veterinární) požadavky,
- odborná příprava (konkrétní stupeň cvičenosti).

Zdravotní (veterinární) požadavky na psa pro výkon pachových prací určuje ošetřující veterinář zvířete. Odborná zkouška zahrnuje řadu disciplín z kategorie poslušnosti a pachových prací.

Poslušnost zahrnuje:

- přivolání psa,
- chůze psa u nohy,
- cviky sedni, lehni, vstaň u nohy psovoda,
- štěkání na povel,
- odložení psa za pochodu vleže,
- skok vysoký, šplhem, daleký,
- prolézání propustí,
- překonání překážky s nízkým profilem plížením,
- kladina nebo překonání překážky nad volnou hloubkou,
- vysílání psa vpřed,
- dlouhodobé odložení psa,
- reakce na cizí osoby,
- reakce na nárazový hluk (např. střelba).

Pachové práce zahrnují:

- stopa v terénu praktického charakteru,
- vyhledávání tří pachových předmětů,
- stopa ve frekvenci,
- dostižení osoby po pachové stopě,
- vyhledání nábojnic. (interní materiály PČR, 2021)

Každá disciplína má své bodové hodnocení. Pes je hodnocen na základě provedení konkrétního cviku.

Body se zapisují do knihy psa, která mj. obsahuje informace o očkování psa, přezkoušení psa aj. Způsobilost psa k výkonu schválí odborná komise vydáním dokladu o úspěšném složení zkoušky. (interní materiály PČR, 2021)

Obrázek 11 – Návčik zadržení pachatele (Mašín, 2017)

Obrázek 12 – Vyhledávání omamných a psychotropních látek
(Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje, 2015)

5 OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

Užívání omamných a psychotropních látek je známo od nepaměti. Psychoaktivních látek a jejich účinků se využívalo např. při provádění rituálů pro navození jistého žádoucího stavu. Užívání OPL bylo vítané ale i vojáky ve válkách, zejména opium a morfin (americká občanská válka), kokain (první světová válka), metamfetamin (druhá světová válka). Vojákům díky účinkům OPL bylo umožněno méně spát a paradoxně být po určitou dobu výkonnějšími. Navíc užívání drog u vojáků pomáhalo vyrovnáním se s krutostí války. V dnešní vyspělé společnosti se můžeme setkat ještě s o něco vyšším zájmem o OPL. Obecně je tento stav připisován dnešnímu blahobytu lidstva, dostatkem většiny zdrojů, ale i některým sociálním problémům. Lidé užívají OPL pro únik z reality a oproštění se od veškerých problémů, co dnešní svět přináší. Mnohdy lze však pozorovat užívání drog ze zvědavosti, zejména pak v období pubescence a adolescence. (Gucký, 2015)

Vyrábění, distribuování, prodávání a jiné ilegální používání některých OPL je zcela zakázáno národními i mezinárodními zákony, načež se dodržování zákonů kontroluje např. orgány státní správy. Na mezinárodní úrovni byly vytvořeny protidrogové úmluvy, které kontrolují výrobu a distribuci psychoaktivních látek. Jedná se např. o úmluvy:

- Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961 (pozměněná protokolem z roku 1972),
- Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971,
- Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje omamné a psychotropní látky, jako látky, které při vstupu do živého organismu ovlivňují jeho běžné duševní pochody. Řadí se zde např. poruchy vědomí a vnímání, ovlivnění emocí a nálad atd. Národní zdravotnický informační portál dělí psychoaktivní látky do tří skupin:

- Látky vyskytující se ve volně prodejných výrobcích (kofein – nápoje, potraviny, doplňky stravy, nikotin – tabákové výrobky atp.),
- Léky na předpis (psychofarmaka – anestetika, analgetika, antidepressiva atp.),
- Ilegální drogy (marihuana, hašiš, LSD, extáze, heroin, pervitin atp.). (Státní zdravotní ústav, 2022; WHO, © 2022)

DRUHY OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK

Omamné a psychotropní látky lze rozdělit do několika kategorií podle různých kritérií. Státní zdravotní ústav např. člení návykové látky do tří skupin, a to:

- dle původu – syntetické a přírodní,
- dle legislativy státu – legální a nelegální,
- dle účinků na lidskou psychiku – stimulační, tlumivé a halucinogenní.

Dalším dělením je rozlišování tzv. měkkých a tvrdých drog. První skupina – měkké drogy jsou ve společnosti více tolerovány. Je to dáno nejspíše faktem, že užívání měkkých drog ve velmi mírném množství nepoškozuje zdraví ani sociální život jedince natolik, jako návykové látky tvrdé. Mezi měkké drogy se řadí např. kofein, tabák, konopné drogy. Užívání tvrdých drog je spojeno s velice rychlým tempem devastace lidského organismu, ale i sociálních vztahů, často i ekonomické situace uživatele. Tvrdé drogy zahrnují např. alkohol, heroin, kokain pervitin. Dělení OPL na měkké a tvrdé drogy je však nepřesné a poněkud zkresluje chápání a vnímání veškerých negativních účinků. (interní materiály PČR, 2022; Státní zdravotní ústav, 2022)

Omamné a psychotropní látky se často vyskytují v tzv. nečisté formě, což znamená, že jsou smíchány např. s jinou drogou, ale i omítkou, nečistotami, částicemi různého původu atd. Děje se tak z důvodu většího výtěžku výrobce, který snižuje „kvalitu“ návykové látky plně záměrně. Nečistá droga může vzniknout i při (domácí) nečisté výrobě a zcela nevědomě. Každý uživatel drog tak podstupuje vysoké riziko možného kolapsu svého organismu, jak z hlediska požití nečisté drogy, tak z hlediska nežádoucích účinků OPL. Velkým problémem, zejména u drog vpravovaných do organismu intravenózně, je vývoj různých infekcí (žloutenka, HIV), které vznikají používáním nesterilních jehel a stříkaček. (interní materiály PČR, 2022; Státní zdravotní ústav, 2022)

5.1 Konopné drogy

Do skupiny konopných drog se řadí všechny drogy vyrobené z konopí. Konopné drogy jsou po dlouhá léta velice známým druhem OPL. Poprvé byly vypěstovány nejspíše v Asii, odkud se rozšířily do celého světa. Zprvu se využívaly k medicínským účelům (čínská medicína) a náboženským rituálům, později se konopné drogy staly ceněnou zemědělskou plodinou. Našly uplatnění v textilním průmyslu, kosmetické výrobě, farmacii atp. Masivní zneužívání konopných drog se datuje přibližně od druhé poloviny 20. století.

V mnohých zemích jsou konopné drogy i produkty z nich zakázány, lze se však setkat s trendem snahy o legalizaci. (Gucký, 2012; Presl, 2012; Státní zdravotní ústav, 2022)

Konopné drogy bývají často označovány za jakési „vstupní drogy“ do světa tvrdých drog. Jedná se o teorii, která tvrdí, že pokud uživatel okusí byť jen jednou konopnou drogu, automaticky přechází na užívání tvrdých drog např. kokainu, heroinu, metamfetaminu atd. Osoby odborné v tomto oboru nebo pouze laická veřejnost se nedokáží shodnout na jednotném závěru. Byla provedena celá řada pozorování, studií atp., které prokázaly, že teorie vstupní drogy není pouze teorií, ale holým faktem. Takováto pozorování, studie však byly velmi často prováděny na uživatelích, kteří již tvrdé drogy „brali“. Dva jevy nicméně nelze kausálně spojovat pouze proto, že jeden jev následuje po druhém jevu. Jedná se o logickou chybu, která bývala popisována v antických dobách jako „*post hoc ergo propter hoc*“ v překladu „po onom, tedy v důsledku onoho“. Z takového chybného uvažování vzniká celá řada pověr a tzv. „magické myšlení“. Nicméně výsledky současné vědy nepodporují „teorii vstupní drogy“ týkající se konopných látek. Současná věda uvádí, že jevy, které teorii podporují, lze vysvětlit spíše „teorií náklonosti k užívání (všech) drog“. Ostatně někteří (bývalí) uživatelé konopných drog jsou toho přímým důkazem. (Holubová, © 2022 ADOC.PUB.)

KONOPI

Taxonomie i botanika zná tři druhy konopí: *Cannabis sativa* (konopí seté), *Cannabis indica* (konopí indické) a *Cannabis ruderalis* (konopí rumištní). Všechny vyjmenované druhy jsou dvoudomé, tzn. že, se vyskytují v samčí i samičí formě. Samičí forma je z hlediska psychoaktivních účinků i z hlediska hospodářského významnější. První identifikace účinných látek proběhla v roce 1964. Zjistilo se, že rostlina je bohatá na psychoaktivní látky neboli cannabinoidy. Průmyslové rostliny obsahují několik látek. Nejúčinnějšími látkami jsou 8-trans-tetrahydrocannabinol a delta 9-tetrahydrocannabinol (THC). Dále rostliny obsahují cannabidiol (CBD) a cannabinol (CBN), éterické oleje, cukry, alkaloidy, chlorofyl a mnoho dalšího. (Gucký, 2012; Presl, 2012)

Slangové názvy: Marjánka, Maruška, matroš, hulení, tráva, zelí, marihuana, bidlo, bafka, bago, brko, brčko, brčí, buřt, chleba, frutta, hašiš, ganja/ganža, gáňa, dagga, hrozný, hulčo, hemp, hokejky, konopí, máčka, mářa, mařena, joint, pšoutek, roští, seno, sendvič, pšoutek, špek, super skunk, skaňour, skéro, tráva, travka, žbré, zelený shit, pot, dope, weed, grass.

Vzhled: zelená rostlina s charakteristickou vůní. Skládá se z větví, členěných listů (3–9 čtne), květů, semen a palic. Samičí rostliny bývají nižšího vzrůstu, než samčí. Samičí květy jsou přisedlé, kdežto samčí rostliny má květy uspořádané do tzv. lat.

Původ: pěstování v teplejších oblastech popřípadě ve sklenicích, speciálních pěstírnách. Rostlině se daří v neutrální až mírně kyselé půdě. Důležitým aspektem pro růst rostliny je dostatek dusíku i vláhy v půdě.

Způsob užívání: kouření, perorálně (cukrovinky, nápoje atd.).

Doba účinku: první účinky nastupují do několika minut a trvají 3–6 hodin. Záleží na požitém množství a také na odrůdě marihuany.

Detekovatelnost: pokud osoba požila marihuanu pouze nárazově, test z moči ukáže pozitivitu do 8 dnů. Při dlouhodobém užívání bývá test z moči pozitivní i celý jeden měsíc po posledním požití marihuany. Při testu ze slin (jednorázový uživatel) bývá test pozitivně označen po dobu 24 hodin, při dlouhodobém užívání maximálně do tří dnů. Testy, kde se využívají vlasové vzorky, ukážou pozitivní výsledek i 90 dnů po posledním požití drogy. Testování z krve dokáže zaznamenat pozitivní nálezn (při nárazovém požití) do 24 hodin a při dlouhodobém užívání do 3 dnů, maximálně 7 dnů.

Účinky: intoxikovaný jedinec trpí na zarudlé oči, nevolnost, rozšířené zorničky, sucho v ústech, což často bývá doprovázeno hladem. Osoba se nekontrolovatelně směje anebo naopak upadá do smutku až depresí. Při dlouhodobém užívání marihuany dochází k zhoršení paměti, prudkému kolísání nálad, možná je i impotence. Jedincům, kteří jsou náchylní ke vzniku různých psychických potíží, často marihuana spustí určitý druh neurózy nebo psychózy. Marihuana je velice zvláštní návykovou látkou, protože u každého jedince se účinky projevují výrazně odlišně.

Negativní dopady na organismus: při chronickém užívání může dojít k rozvoji psychózy či neurózy. Běžně se u závislých jedinců, kteří marihuanu kouří, vyskytuje karcinom plic. Osoba se může i více zadýchávat, než je běžné a také trpět kašláním, stejně jako klasický „kuřák“ tabákových výrobků. Někteří uživatelé marihuany mohou trpět neplodností. U těhotných žen se zvyšuje riziko poškození plodu. Uživatelé mají také časté poruchy imunity a krvetvorby.

Vznik závislosti: na marihuaně vzniká psychická závislost.

Jedinec trpí nutkáním marihuanu požit z důvodu navození příjemné nálady, celkového útlumu organismu a euforických pocitů. (Andrlová et al., 2016; interní materiály PČR, 2022; Presl, 2012; Státní zdravotní ústav, 2022)

Obrázek 13 – Marihuana (interní materiály PČR, 2022)

HAŠIŠ

Za hašiš bývá označovaná látka vyrobená z pryskyřice, jenž se vyskytuje v konopných samičích květech. Výskyt hašiše se datuje přibližně od pravěkých dob. Využíván byl opět hlavně při ceremoniálech a rituálech. Hašiš není v České republice legální látkou. Nejčastěji bývá pašován z Turecka, Pákistánu, Maroka, Indie, Nepálu či Egypta. Výroba hašiše je proveditelná i v domácích podmínkách, čehož využívá mnoho jedinců.

Slangové názvy: haš, plastik, shit, bahno, bláto, bergman, čokoláda, charas/čaras, hnědý hovno, gram, černý afgán.

Vzhled: hašiš bývá často znečištěn květy, popřípadě jinými částmi rostliny či dalšími nečistotami. Dle obsahu nečistot (i původu) má tmavě zelenou až hnědou barvu. Ze zemí jako je Maroko, bývá hašiš zabarven do světle hněda. Hašiš pocházející z Afghánistánu bývá barvy tmavě hnědé. Z hašiše se vyrábí tzv. hašišový olej, který bývá lepkavý, někdy tuhý s tmavě hnědým zabarvením.

Původ: získaný z pryskyřice vrchních květů rostliny *Cannabis*. Pryskyřice se stírá z květů rostliny a za využití tepla a tlaku se vyrábí hašiš. Pryskyřice z rostlin rodu *cannabis* obsahuje látky tzv. kanabinoidy, kde se řadí THC a CBD.

Způsob užívání: kouření nebo vaporizace (odpařování a následná inhalace látky bez kouře), perorálně (součást nápojů, pokrmů).

Doba účinku: první účinky se dostavují do několika minut, kdy vrcholí přibližně po 30–60 minutách po požití – platí pro kouření. Při pozření z pokrmu se první účinky objevují po 30 minutách, kdy vrcholí za 2–3 hodiny a odeznívají po 6 hodinách.

Detekovatelnost: při nárazovém užívání lze pozitivní výsledek získat do dvou dnů od podané dávky. Vzorky poskytnuté ze slin mohou být pozitivní 12–24 hodin po poslední dávce. Při chronickém užívání se THC dokáže v moči, krvi, vlasech a různých místech těla udržet několik týdnů i měsíců.

Účinky: jelikož některé druhy hašiše obsahují až 70% THC, účinky jsou silnější než u marihuany. Intoxikovaný vnímá zkresleně čas, barvy, realitu. Účinky bývají obdobné jako u marihuany. Stavby však u každého jedince bývají odlišné. Záleží na osobnosti člověka, na jeho aktuálním duševním i fyzickém zdraví a jiných faktorech.

Negativní dopady na organismus: existuje riziko vzniku psychóz a neuróz. Dochází k častějšímu výskytu zápalu plic a dalších infekčních onemocnění dýchacích cest. Objevuje se snížení imunity i poruchy oběhového systému. Celkově dochází ke změně myšlenkových pochodů jedince.

Vznik závislosti: vzniká lehká fyzická závislost. Výskyt psychické závislosti nelze s jistotou vyloučit. (Andrlová et al., 2016; interní materiály PČR, 2022; Presl, 2012)

Obrázek 14 – Hašiš (Policie ČR, © 2021)

5.2 Stimulancia

Stimulační, též povzbuzující látky neboli psychostimulancia, se vyznačují povzbuzujícími účinky na organismus – zvyšují činnost CNS. Při prvních aplikacích stimulačních látek do organismu jedinec nepocítuje únavu, mizí chuť k jídlu, což vede k úbytku tělesné hmotnosti. Dostavuje se celkový pocit fyzické i duševní síly – uživatelé popisují až stav euforie. Po dalších opakovaných aplikacích látky se dostávají halucinační stavy a bludy, až poruchy celkové osobnosti. Na tuto skupinu látek vzniká vysoká psychická závislost. Dlouhodobí uživatelé stimulačních látek se potýkají s pocity úzkosti a neklidu, podrážděností, ale i kardiovaskulárními problémy (vysoký krevní tlak, nepravidelná srdeční činnost až infarkty). U dlouhodobého užívání stimulačních látek hrozí předávkování organismu. Pokud se jedinec rozhodne látku omezit, či zcela přestat užívat, často dochází k náhlému poklesu aktivity a přibírání na váze. (Státní zdravotní ústav, 2022; Šlupinová, 2019)

Stimulancia se dle původu rozlišují na syntetická stimulancia a stimulancia založená na přírodní bázi. Syntetického původu je např. pervitin a MDMA. V 60. letech byly v zahraničí rozšířeny látky PCP a STP, které se u nás dnes vyskytují pouze ojediněle. Mezi stimulancia založená na přírodní bázi se řadí kokain a crack. V Saúdské Arábii patří k oblíbeným tanečním drogám i látka katha, které na území ČR není rozšířená. V České republice se společnost potýká zejména s látkami jako je nikotin, kofein, kokain, crack, amfetaminy a jejich deriváty a MDMA. (Státní zdravotní ústav, 2022)

KOKAIN

Účinky kokainu znali již staří Indiáni a latinskoameričtí domorodci, kteří pravidelně žvýkali listy koky a popíjeli čaje. První izolace kokainu proběhla roku 1859 německým chemikem A. Niemannem a v roce 1862 byl vyroben firmou Merck. Od této doby byl kokain běžnou součástí potravin (Coca Wine, Vin Mariani – v 1 litru nápoje bylo obsaženo zhruba 6 mg kokainu) a léčiv. Ke konci 19. století byla vyrobena, lékárníkem J. S. Pembertonem, dnes všemi známá Coca-Cola. Používala se při bolestech hlavy a únavě, bolestech žaludku, nevolnostech, ale i impotenci aj. nemocech. Během let 1903–1904 byl však kokain, nejspíše z důvodu tlaku veřejnosti, z přípravy nápoje odstraněn a nahrazen vyššími dávkami kofeinu. Velký rozmach užívání, výrobě i distribuci kokainu zažilo období 20. století. (Gucký, 2015)

Slangové názvy: koks, sníh, kokeš, pudr, cukr, bělouš.

Vzhled: kokainová pasta je nečistě bílé až hnědé barvy a mísí se s tabákem nebo marihuanou. Samotný kokain se vyskytuje ve formě soli (hydrochloridu), jedná se o bílý lesklý prášek nebo bílé krystalky. Pokud je kokain ve velmi čisté formě, charakteristicky zapáchá. Vyznačuje se také hořkou chutí. Při perorálním požití znecitlivuje ústní dutinu a dásně. Kokain se někdy mísí s cukrem, heroinem, LSD, či amfetaminem. Jiná forma kokainu – crack, má nápaditější krystalický vzhled.

Původ: kokain se izoluje z listů keře koky pravé (*Erythroxylon coca*), který bývá nejčastěji pěstován v J. Americe. Listy se suší na slunečním světle a poté se z nich zpracovává pasta. Z kokainové pasty se extrakcí vyrábí kokain. Účinnou látkou je alkaloid kokainu, kdy běžná rostlina obsahuje přibližně 0,2–1,5 % alkaloidů, z toho cca 70–80 % kokainu.

Způsob užívání: šňupání kokainu ve formě soli (vdechováním do organismu přes nos – intranasální aplikace), nitrožilně, perorálně, kouřením volné báze (freebase) a inhalováním (crack), podkožně nebo do svalu (příměsí s heroinem).

Doba účinku: záleží na velikosti vpravené látky do organismu, pohlaví a jiných faktorech. Obecně lze říci, že nejintenzivnější účinek má pouhých cca 10–20 minut a přichází pár vteřin po vpravení noxy do organismu.

Detekovatelnost: v moči lze kokain zachytit 3–6 hodin po aplikaci. Metabolity lze v moči nalézt 24–60 hodin po aplikaci a u vysoce závislých jedinců na kokainu se metabolity v organismu objevují i 5 dní po aplikaci noxy.

Účinky: uživatel kokainu se celkově zvýší aktivita organismu. V prvé řadě má dobrou náladu, sebevědomé pocity, které mohou vygradovat k egocentrickému až agresivnímu chování. Zvyšuje se sexuální apetence, kreativita. Uživatel dosahuje euforie, kterou organismus začne velice rychle tolerovat a časem je intoxikace nepříjemná. Osoba pod vlivem této noxy může trpět halucinacemi.

Negativní dopady na organismus: u osoby závislé na kokainu se projevuje ztráta chuti k jídlu a s tím spojené snižování hmotnosti. Z tohoto důvodu se kokainu často přezdívá anorektikum. Mohou se vyskytnout pocity slabosti, zvýšený tlak a zrychlený tep, nevolnost, třes, střevní potíže atp. Při dlouhodobém užívání je typický výskyt krvácení z nosu a poškození nosní sliznice. V horších případech osoba ztrácí čich, je možné i proděravění nosní přepážky. Hrozí rozvinutí toxické psychózy, deprese, nesoustředěnost i paranoia. Možno vzniku ochrnutí dýchacího svalstva s následnou smrtí. Po odeznění účinku kokainu je osoba vyčerpaná, podrážděná až agresivní.

Vznik závislosti: vzniká psychická i fyzická závislost. (interní materiály PČR, 2022; Gucký 2015; Počarovský, © 2017)

Obrázek 15 – Kokain (interní materiály PČR, 2022)

PERVITIN (METAMFETAMIN)

První syntetizování pervitinu je známo již v roce 1888 v Japonsku. Roku 1919 japonský chemik A. Ogata poprvé syntetizoval metamfetamin metodou redukce z efedrinu za účasti červeného fosforu a jodovodíku. Distribuce pervitinu do Evropy probíhá nejspíše od roku 1929. Zpočátku bylo užívání rozšířeno během občanské války ve Španělsku, druhé světové války a následně značné zneužití lze pozorovat po konci války v Japonsku, kdy se část armádních zásob dostala na černý trh. V dnešní době je užívání metamfetaminu velice rozšířené a to jak v běžné populaci, tak i mezi sportovci. Popularnosti metamfetamin nabyl nejspíše z důvodu dobré dostupnosti a relativně nízké ceny. (Gucký, 2015)

Slangové názvy: perník, péčko, piko, peří, čeko, speed, crystal, P, go, meth, meťák, ice, péro, párnó, pergo.

Vzhled: jedná se o bílé až hnědě zbarvený prášek hořké chuti, bez zápachu. Na černém trhu je většinou zbarven do žluté nebo fialové barvy, jelikož obsahuje zbytky látek používaných při domácí výrobě. Metamfetamin lze rozpustit ve vodě i alkoholu.

Původ: vzniká chemickým procesem z výchozí stimulační látky efedrinu.

Způsob užívání: šňupáním, perorálně, injekčně, inhalováním (vdechování páry).

Doba účinku: záleží na pohlaví, velikosti podané dávky, způsobu podání a jiných faktorech, obvykle se však hovoří o působení 6–18 hodin.

Detekovatelnost: při jednorázovém užití, či nárazovém užívání lze metamfetamin z moči detekovat po dobu 3–5 dní od vpravení do organismu. Při opakovaném a dlouhodobém užívání ukáže test pozitivní výsledek i 8 dní od užití.

Účinky: uživatel se po požití látky snižuje chuť k jídlu, pociťuje ztrátu veškerých zábran. Jedinec nabývá subjektivních pocitů zvýšené tělesné i duševní výkonnosti (zvyšuje se empatie), organismus se celkově stimuluje, dochází k euforii.

Negativní dopady na organismus: jedinec pod vlivem pervitinu trpí vysokou podezíravostí vůči svému okolí. Často trpí paranoidně-halucinatorním syndromem tzv. „stíhy“ – duševní onemocnění podobné schizofrenii, které uživatele může přivést až k sebevraždě. Uživatelé popisují výskyt zrakových i sluchových halucinací a úbytku tělesné hmotnosti. U pravidelných uživatelů je vyzorováno snížení libida, zhoršení kvality pleti. Zvyšuje se riziko kardiovaskulárních onemocnění, mozkové mrtvice, ojedinělé nejsou ani problémy s plícemi. Metamfetamin je hepatotoxický – poškozuje játra, a také neurotoxický, kdy degeneruje bílou a šedou mozkovou hmotu. Pervitin interaguje s některými léky např. antidepresivy, kdy hrozí vznik serotoninového syndromu. Jedná se o život ohrožující stav, kdy je v těle jedince zvýšená hladina serotoninu.

Vznik závislosti: téměř v každém případě vzniká psychická závislost. Fyzická závislost se nemusí dostavit. Závislosti na pervitinu nevznikají ihned, avšak postupem času. Uživatel má proto klamavý dojem, že dokáže fungovat bez aplikace drogy. Jedinec látku poté užívá častěji, až dochází k plnému rozvinutí závislosti. (interní materiály PČR, 2022; Gucký, 2015)

Obrázek 16 – Metamfetamin (interní materiály PČR, 2022)

MDMA

Původ extáze sahá do 20. století. Látka byla syntetizována firmou Merck. Prvotní využití měla v psychoterapii, zejména při léčbě posttraumatické stresové poruchy. V 70. letech 20. století v USA začala být MDMA využívána k „rekreačním účelům“. Postupem času se extáze rozšířila do všech zemí. V České republice patří k nejčastěji užívaným drogám na tanečních party. (Prev-Centrum, © 2017)

Slangové názvy: extáze, taneční droga, lentilka, smajlík, eva, boule, bajle, koule, emko, koláč, adam, vožeh, tablety, krystaly, pilule.

Vzhled: bílá krystalická látka, výroba ve formě prášku či různobarevných tablet. Často s vyraženými obrázky, logy, jmény. Vyskytuje se i ve formě kapslí.

Původ: jedná se o syntetický derivát amfetaminu.

Způsob užívání: perorálně, méně často se droga rozdrtí a vpraví se do těla „šňupáním“.

Doba účinku: po užití účinkuje nejintenzivněji 30–60 minut. Celkově účinkovat může i několik hodin.

Detekovatelnost: v moči jedince lze přítomnost MDMA zjistit od jednoho do pěti dnů od požití. Z krve se noxa vyloučí nejčastěji během 24 hodin.

Účinky: organismus jedince je značně stimulován, dokáže tzv. „protančit celou noc“. Utlumí se veškerá agresivita, nastane pocit empatie a souznění s okolím. Požití noxy zvyšuje schopnost komunikace. Z tohoto důvodu se extáze považuje za tzv. „empatogen“. Mohou se dostavit halucinace. Uživatel může mít také pocit neklidu, nervozity, nauzeu, depresi a úzkost. Častými nežádoucími účinky jsou také křeče žvýkacích svalů. Aby uživatelé zakryli tyto křeče, často si ústa překrývají např. šátkem.

Negativní dopady na organismus: po odeznění účinků je osoba nervózní, trpí nespavostí, někdy přecitlivělostí až depresí. V horších případech se vyskytuje toxická psychóza. U velmi mála množství osob se v těle vyskytuje nefunkční enzym (CYP2D6), kdy je pro organismus těžší metabolizovat extázi a hrozí otrava organismu. MDMA pomáhá zvyšovat hladinu dopaminu a serotoninu v mozku. Synapse se tak při pravidelném užívání noxy vyčerpávají, což znamená, že žádoucí efekty nepřicházejí a osoba je tak velmi často nucena přejít na silnější stimulační drogy. Při dlouhodobějším užívání extáze se spekuluje o poškozování imunitního systému, o neurotoxicitě a hepatotoxicitě.

Velmi závažným problémem bývá časté požití „nečisté“ tablety, která může obsahovat příměsi s jinou drogou, popřípadě látkou jedovatou. Uživatelé také často kombinují extázi s alkoholem, který funguje močopudně. MDMA užitá spolu s alkoholem může způsobit až smrt, jelikož dochází k přehřátí a dehydrataci organismu.

Vznik závislosti: MDMA patří mezi noxu s nízkým potenciálem návyku. Může však dojít ke vzniku tolerance a také k psychické závislosti, kdy jedinec užívá extázi např. vždy o víkendech, z důvodu pestřejšího nočního života atd. (interní materiály PČR, 2022; Gucký, 2015)

Obrázek 17 – Extáze (interní materiály PČR, 2022)

EFEDRIN, PSEUDOEFEDRIN

Jedná se o skupinu látek amfetaminového typu, které se vyskytují v přírodě (přírodní amfetaminy). Uskupení přírodních amfetaminů nezahrnuje tak bohaté spektrum látek jako látky synteticky vyrobené. Ze skupiny stimulačních přírodních látek jsou známy látky s efedrinovými a cathinonovými strukturami.

Starší Číňané využívali efedrin již před 3 000 lety, avšak poprvé byl izolován až kolem roku 1855. Látka se vyskytuje v nadzemní části rostlin rodu *Ephedra*. Nejčastěji je využíván konkrétní druh chvojník čínský (*Ephedra sinica*) a chvojník přesličkovitý (*Ephedra equisetina*). Efedrin se využívá v lidovém léčitelství při léčbě alergií a astmatu. Má také močopudné účinky (diuretikum). V lékařství si efedrin našel uplatnění v oblasti léčby krátkodobé hypotenze, zejména při celkové anestezii. Dále při léčbě vazokonstrikce a dekongesce (součást nosních kapek atp.).

Efedrin nebo pseudoefedrin však obsahují i některé léky např. Modafen (antipyretikum, analgetikum), Aerinazin (antihistaminikum), Paralen plus, Aspirin komplex (analgetikum, antipyretikum).

Slangové názvy: nejsou známy.

Vzhled: prášek světle modré barvy.

Původ: získává se z dřevin rodu *Ephedra*. Ve farmakologickém průmyslu se využívá na výrobu léčiv. U drogově závislých jedinců nebo pouze výrobců drog se využívá jako prekurzor pro výrobu metamfetaminu. Nezákonná syntéza je velice levná a jednoduchá. Často však dochází k znečištění popřípadě přimíchání další (jedovaté) látky – riziko otravy organismu. Domácí syntéza je také velice nebezpečnou záležitostí, jelikož se při ní využívají vysoce hořlavé látky např. červený fosfor, HCl, organická rozpouštědla atd. Často tak dochází k „domácím požárům“ (viz Výroční zpráva 2020 PČR, kde se poukazuje na vyšší výskyt domácích požárů při domácí výrobě drog).

Způsob užívání: ve farmakologii perorálně, vstříkáním do nosní sliznice (nosní kapky) atp. V drogovém světě se využívá pro výrobu metamfetaminu, tudíž o užívání čistého efedrinu narkomani spíše nejeví zájem.

Doba účinku: po požití přichází účinek cca za hodinu a trvá zhruba 3 až 4 hodiny.

Účinky: při větších dávkách dochází k pocení a nechutenství (žádoucí při hubnutí). Využívá se ve farmakologickém průmyslu při léčbě astmatu, narkolepsie, atp. V kombinaci s kofeinem funguje efedrin jako spalovač tuku – využití ve sportu. Mezinárodní olympijský výbor efedrin zařadil na listinu zakázaných látek, na což by si měli dát pozor zejména registrovaní sportovci, kteří se pravidelně účastní závodů a soutěží – hrozí pozitivní dopingový test. V minulosti se v tabletách používal při hubnutí, avšak po prokázání vedlejších účinků jeho popularita klesla.

Negativní dopady na organismus: osoba pod větším vlivem efedrinu může být podrážděná. Někteří jedinci trpí velkými návaly vzteku a mohou se chovat agresivně. Při užití efedrinu s kofeinem (spíše ve větší dávce), dochází k třesu rukou, střídání zimnice a pocitu tepla. Efedrin zvyšuje srdeční frekvenci a sílu srdečního svalu – jedinci zprudka buší srdce. Pravidelné užívání efedrinu navíc zvyšuje pravděpodobnost vzniku a rozvoj psychických obtíží jako jsou např. úzkostné stavy až deprese.

Vznik závislosti: při dlouhodobém a nadměrném užívání efedrinu lze získat psychickou i fyzickou závislost, kdy fyzické tělo i mysl jedince touží po požití další dávky. (interní materiály PČR, 2022; Gucký, 2015)

Obrázek 18 – Efedrin (interní materiály PČR, 2022)

5.3 Látky s tlumivým účinkem

Také opioidy či opiáty, tvoří širokou škálu látek, které mají chemickou strukturu podobnou morfiu – hlavní alkaloid opia. Často zneužívanými jsou látky jako opium (uschlé šťávy nezralých makovic), morfium, heroin, kodein. Látky s tlumivým účinkem se využívaly již v antické medicíně (Hippokrates), zejména z důvodu euthanasie. Obliba opiátů pak pokračovala do středověku (Paracelsus) až do dnešního moderního lékařství. Dnešní lékařství využívá některých tlumivých látek pro celkový duševní i tělesný útlum, zklidnění silných bolestí, pro lepší spánek atd. Látky s tlumivým účinkem jsou však i snadno zneužitelné.

HEROIN (DIAMORFIN)

První výroba heroinu proběhla v roce 1874, kdy se v medicíně využívalo jeho tlumivých účinků, a nahrazoval se za návykový morfin. Začátkem 20. století se však zjistila vysoká návykovost i u této noxy, a tak byl ve většině zemí zakázán. Nyní je heroin považován za vysoce nebezpečnou drogu. Pouliční dealéři z důvodu vyššího zisku do drogy přimíchávají různé další látky např. léky, kofein, omítku ze zdi atp. Uživatel pak požije nečistou drogu, což je pro organismus jedince o mnoho více destruktivní. (Presl, 2012)

Heroin se rozděluje na bílý a hnědý heroin, výjimkou je i černý. Bílý heroin se dále neupravuje a slouží pouze pro nitrožilní užití, nekouří se. Strukturou i zabarvením připomíná mouku. Hnědý heroin slouží pro kouření. Před nitrožilním vpravením do těla, se heroin musí upravit. Nejčastěji se upravuje za pomoci kyseliny citrónové. Existuje také černý heroin. Jedná se spíše o britskou a americkou variantu. V ČR se černý heroin nejspíše nevyskytuje, popřípadě pouze v omezené míře. (Presl, 2012)

Slangové názvy: háčko, herák, héro, ejč, kálo, Herkules, junk, horse, dope, smack.

Vzhled: prášek nebo granulát s barvou bílou až hnědou, zapáchá po octu. Objevuje se i v tekutém skupenství.

Původ: získává se chemickým procesem z morfinu. Patří mezi polo-syntetické deriváty morfinu.

Způsob užívání: kouření, šňupání nebo pouze čichání (z aluminiové fólie), intravenózně.

Doba účinku: účinek nastupuje velmi rychle i do několika sekund. Záleží však na formě podání. Doba trvání účinků je přibližně 4 až 6 hodin.

Detekovatelnost: poločas eliminace prvního metabolitu z těla jsou přibližně 2–3 hodiny (vyloučení močí). Zhruba 80 % může být z těla vyloučeno již během jednoho dne. Metabolity v těle „lehčího toxikomana“ lze detekovat 3 dny po poslední dávce. U více závislých jedinců vychází testy z moči pozitivní i do týdne.

Účinky: utlumení organismu, uvolnění a uklidnění uživatele s poruchami řeči a koordinace. Osoba se vzdálí realitě, necítí bolest.

Negativní dopady na organismus: osoby závislé na heroínu působí zchátralým dojemem. Jsou bledí, trpí zácpou aj. střevními obtížemi. Ženy často ztrácí menstruaci a celkově se u obou pohlaví dostavuje nezájem o sexuální zážitky. Toxikoman má pocit tepla a dochází u něj k zúžení zornic (miosa). Zpomaluje se dýchání, které může vést až k celkové zástavě srdečního svalu. Heroin se jeví jako hepatotoxický – zejména při užívání nečistého heroínu. Lidé závislí na heroínu mají velmi častý problém s kůží, bývají bledí, hubení. Nevzhledné jsou i jizvy po vpiších.

Vznik závislosti: u uživatelů heroínu vzniká fyzická i psychická závislost. Fyzická závislost zahrnuje vznik tolerance a následnou potřebu dávku neustále zvyšovat.

Psychická závislost se projevuje neovladatelnou touhou po další dávce. (interní materiály PČR, 2022; Presl, 2012)

Obrázek 19 – Heroin (interní materiály PČR, 2022)

5.4 Halucinogeny

Také halucinační látky značně ovlivňují kvalitu vědomí a prožívání. Mění běžné psychické pochody jedince a vnímání reality. Halucinogeny lze dělit na přírodní a syntetické nebo pravé (LSD, lysohlávky) a nepravé (marihuana, hašiš) – viz kapitola výše. (Státní zdravotní ústav, 2022)

LSD-25

Chemicky diethylamid kyseliny lysergové je nejpoužívanějším halucinogenem. První syntéza proběhla roku 1938 Albertem Hofmannem. Psychoaktivní účinky Hofmann objevil až roku 1943. Psychoaktivní účinky zpozoroval nešťastnou náhodou, kdy sám požil menší množství této noxy a zaregistroval změnu svého vnímání. Do 60. let 20. století probíhal odborníky rozsáhlý výzkum hlavně účinků působících na lidskou psychiku. V lékařství se mj. využíval k léčbě depresí, úzkostí, závislostí na alkoholu a drogách atp. LSD bylo velice žádáno u umělců, kteří pod vlivem této noxy dosahovali větší kreativity. Oblibu si získalo i u příslušníků Hippies. Roku 1967 došlo téměř k celosvětovému zákazu LSD. Československá republika zakázala tuto látku mezi posledními zeměmi. (Presl, 2012)

Slangové názvy: acid, dekl, kostka, kyselina, kyselka, hovno, lístek na let, papír, papírek, geláč, trip, žirafa, vitamín A, hofmann.

Vzhled: bezbarvá krystalická látka nebo čirá tekutina. Jako hotový produkt se objevuje ve formě krystalů či tzv. „tripů“.

Tripem se myslí barevný papírek (často s obrázkem) o velikosti 5 × 5 milimetrů napuštěný roztokem. V 60. letech byly oblíbené formy tablet, želatin, roztoků.

Původ: vyskytuje se v námelu neboli paličkovici nachové u ječmene a žita. Námel obsahuje alkaloidy, které slouží pro výrobu LSD.

Způsob užívání: perorálně, intravenózně.

Doba účinku: první účinky se dostavují zpravidla několik minut po požití a trvají 4–8 hodin.

Detekovatelnost: v krvi pouze několik hodin (2–4), v moči přibližně 12 hodin (výjimečně 20 hod).

Účinky: zpočátku se objevuje dobrá nálada, neschopnost ovládní pohybů. Postupně se dostavují halucinace. Uživatel se rozšíří zornice a vnímá ostřeji barvy, více sám sebe i okolí. Má pocit, že je osvícen a propojen např. s vesmírem.

Negativní dopady na organismus: intoxikovaný se potí, má závratě, třese se. Občas může mít jedinec pocity na zvracení. Vyšší dávka může způsobit ztrátu kontroly nad sebou samotným, paranoidní stavy a vztahovačnost. Osoba pod vlivem bývá v některých případech roztěkaná, dezorientovaná a dochází k celkové zmatenosti. Velice nepříjemným stavem jsou tzv. „flash backy“, neboli navrácení se do stavu, který vznikl při intoxikaci. Flash back se může vyvinout i jeden rok po intoxikaci. Odborná literatura se nezmiňuje o úmrtích spojených s požitím LSD, avšak nebezpečí hrozí při požití s jinými látkami.

Vznik závislosti: nevzniká psychická ani fyzická závislost. (interní materiály PČR, 2022; LSD a jiné halucinogeny, © 2017; Presl, 2012)

Obrázek 20 – LSD „papírky“ (Frood, 2012)

6 PROTIDROGOVÁ PREVENCE A DROGOVÁ KRIMINALITA V ČESKÉ REPUBLICE

Problematika týkající se omamných a psychotropních látek je velice závažným celosvětovým problémem. Užívání, přechovávání a další nelegální činnosti spojené s drogami nelze zcela vymýtit, avšak lze jim z části předcházet např. ztížením dostupnosti drog apod. Z důvodu snížení drogové kriminality probíhá realizace preventivních protidrogových programů s cílem lidem co nejvíce osvětlit negativa spojená s těmito látkami. Pro snížení drogové kriminality Vláda ČR zřídila stálý orgán: Radu vlády pro koordinaci protidrogové politiky. RVKPP spolupracuje s jednotlivými ministerstvy, Vládou ČR a s dalšími subjekty podílejícími se na protidrogové prevenci. V roce 2019 přijala Vláda ČR Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Jedná se o koncepční dokument vlády, který určuje postup při opatřeních pro snížení škod, jež vyplývají z užívání OPL. Dokument se zabývá i patologickým hráčstvím (gamblerství) a nadměrným užíváním moderních technologií. (Baxová, 2015; Vláda ČR, (c) 2009–2021)

6.1 Protidrogová prevence

Ochrana před návykovými látkami patří mezi nedílnou součást předcházení až zamezování drogovým závislostem. V 60. letech minulého století, vlivem výrazné zvyšující se poptávky po marihuaně aj. OPL, vzrostly i preventivní protidrogové programy. Varování před drogami a jejich negativními účinky probíhá prostřednictvím médií, přednášek, subjektů. Protidrogová prevence se provádí celkem na třech úrovních dle zkušeností (budoucího) uživatele drog. Jedná se o primární, sekundární a terciární protidrogovou prevenci.

PRIMÁRNÍ PREVENCE

Jedná se o nejzákladnější úroveň protidrogové prevence. V této fázi se mluví ještě o možném budoucím uživateli OPL. Primární prevence, by měla z velké části probíhat v rodině. Dítěti, se musí podávat pravdivé informace o omamných a psychotropních látkách a jejich možných účincích na člověka. Prvotní prevence probíhá často i prostřednictvím škol a přednášek. Celkovým cílem primární prevence je zabránění vzniku kladného vztahu jedince s drogami. Druhotný cíl se snaží zaměřit pozornost jedince na zdravý životní styl bez projevení zájmu o OPL. (Ježková, 2021)

SEKUNDÁRNÍ PREVENCE

Druhá úroveň prevence se zaměřuje na osoby, které již přišly do kontaktu s OPL a patří mezi pravidelné, či méně pravidelné uživatele drog. Prevence se zaobírá lidmi, kteří trpí závislostí a snaží se je znovu začlenit do společnosti. Pokud má osoba závislá na OPL zájem o léčbu, dokáže jí pomoci organizace, centra, sdružení jako např. Renarkon, P-CENTRUM, Centrum drogové pomoci a další. (Ježková, 2021)

TERCIÁRNÍ PREVENCE

Poslední druh prevence si klade za cíl předejít zdravotním a sociálním potížím, které vznikají v důsledku rizikového chování závislého jedince. Jedinci zařazení do terciární prevence s užíváním drog nechtějí přestat, a tak se zejména veřejná politika snaží předejít rizikům vzniku infekce spojené se sdílením injekčního náčiní. Dále pak vzniku pohlavně přenosných nemocí jako AIDS, hepatitidy typu B a C, ale také komplikacím souvisejících s předáváním osob. Mezi nejznámější postupy pro minimalizování nežádoucích jevů v oblasti drogové kriminality patří výměna použitého injekčního náčiní, poskytování prezervativů pro zamezení šíření pohlavně přenosných chorob, informování o možné pomoci atd. (Ježková, 2021)

6.2 Drogová kriminalita

Obecně lze definovat kriminalitu jako souhrn činů odehrávajících se v určitém časovém úseku na určitém území, jenž vymezuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Česká republika dělí trestnou činnost na dvě skupiny a to na přestupky a trestné činy. Přestupek se vyznačuje menší závažností a zároveň nijak zvlášť neohrožuje společnost. Trestný čin je charakterizován větší závažností a nebezpečí pro společnost se vykazuje jako značně vysoké. (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, 2021)

Drogová kriminalita patří mezi tzv. organizovanou kriminalitu (další trestnou činnost). Lidé pod vlivem OPL často páchají i jinou trestnou činnost, než jen užívání, přechovávání a další činnosti spojené s OPL. Další trestné činy páchají lidé pod vlivem drog z různých důvodů. Nejběžněji kvůli získání určitého finančního obnosu, který většinou využijí k další koupi návykové látky. Trestná činnost v ČR spojená s omamnými a psychotropními látkami se pro lepší orientování v případech dále dělí na primární a sekundární drogovou kriminalitu.

PRIMÁRNÍ DROGOVÁ KRIMINALITA

Vyznačuje se nelegálním zacházením, užíváním nebo distribucí omamných a psychotropních látek. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, konkrétně § 283 až § 288 jasně definuje trestné činy spojené s nelegálním nakládáním, výrobou, pěstováním a šířením omamných a psychotropních látek. (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, 2021)

SEKUNDÁRNÍ DROGOVÁ KRIMINALITA

Zahrnuje trestné činy spáchané samotným užíváním omamných a psychotropních látek. Uživatelé drog většinou nemají dostatek finančních prostředků pro obstarání OPL, a tak se často uchylují k trestné činnosti – krádeže, vloupání, podvodná jednání. Lidé závislí na drogách jsou často nevyzpytatelní a trestnou činnost páchají i při intoxikaci. (Kotek, 2017)

Za vznikem kriminality stojí řada vnějších a vnitřních příčin. Skupina vnějších příčin se vyskytuje častěji. Jedná se o sociální prostředí (sociální aspekt), ve kterém jedinci vyrůstají a žijí. Patří zde vliv rodinných příslušníků, školy, přátel a další. S vnějšími příčinami lze snadněji pracovat. Vnitřní příčiny jsou utvořeny charakterem jedince. Proto sklony k páčání trestných činů mohou být vrozené anebo získané nejčastěji v důsledku úrazu hlavy, chorob atd. Do skupiny vnitřních příčin spadají biologické a psychologické aspekty. (Kotek, 2017)

SOCIÁLNÍ ASPEKTY

V kategorii sociálních aspektů se nachází převážně vliv okolního prostředí na jedince. Okolním prostředím jedince se myslí rodina, přátelé, kolegové, spolužáci a další blízcí, kteří mají na jedince značný vliv. Pokud dítě vyrůstá v problémové rodině, kde např. rodiče jsou pravidelnými uživateli drog, spadá dítě automaticky do rizikové skupiny.

BIOLOGICKÉ ASPEKTY

Jedná se o vrozené dispozice OPL přenesené z matky na konkrétního jedince. Návykové látky mohou narušit až poškodit přirozený vývoj dítěte. Jedinec v pozdějším věku může mít sklony k užívání takovýchto látek. Pravděpodobnost vzniku závislosti u jedince, jehož matka v období těhotenství užívala omamné a psychotropní látky je vyšší než u jedince, jehož matka OPL během těhotenství neužívala, avšak nejedná se o pravidlo.

PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY

Vliv na vznik závislostí mohou mít i duševní poruchy jedince a s tím související duševní onemocnění a jiné patologie. Do skupiny psychopatologických jevů nejčastěji řadíme neurózy, psychopatie, reaktivní psychické stavy, psychické poruchy způsobené závislostí, psychózy, schizofrenie atd. Za nepatrné aspekty lze považovat i aspekty sociologické, ekonomické aj., které se také podílejí na drogové kriminalitě. (Kotek, 2017)

CELKOVÝ STAV DROGOVÉ KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE PRO ROK 2020

Drogová kriminalita v České republice je sledovaná několika subjekty. Konkrétně se jedná o Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, RVKPP, vládu ČR, PČR (Národní protidrogová centrála SKPV PČR), ministerstva atd. Získaná data se objevují např. ve Výroční zprávě NPC, která se zpracovává každým rokem. Zpráva obsahuje konkrétní počet zajištěného množství drog, varen a pěstíren. Dokument je doplněn o grafy, mapy krajů, které vyznačují počet zajištění konkrétních drog v rámci kraje atp. (Národní protidrogová centrála /Výroční zpráva 2020 Policie ČR, © 2021)

Kriminalita související s omamnými a psychotropními látkami byla v minulém roce značně ovlivněna onemocněním Covid-19, a to v celosvětovém měřítku. V průběhu roku 2020 se dopady na drogovou kriminalitu měnily s ohledem na mimořádná opatření. V počátcích pandemie byl zaznamenán značný nárůst cen OPL. Jedním z důvodů bylo ztížení dovozu drog do republiky a následující nárůst cen léčiv pro výrobu pseudoefedrinu a následně z něj vyrobeného metamfetaminu (pervitin). Klesla také dostupnost některých drog z důvodu omezení pohybu osob, uzavření obchodů a služeb a snížení turistického ruchu. Policie ČR zaznamenala stagnaci v počtech úmrtí spojených s OPL. Pokud k úmrtím došlo, většinou souvisela se zdravotními komplikacemi uživatele drog, či s požitím další návykové látky. Obecně došlo k celkovému poklesu trestné činnosti spojené s omamnými a psychotropními látkami. Naopak nárůst byl zaznamenán v oblasti výbuchů a požárů souvisejících s domácí výrobou OPL. Postupem času se však trh s drogami přizpůsobil. Drogový trh se z velké části přemístil z veřejného prostředí do on-line prostředí. Využíván byl zejména tzv. temný web (deep web také dark web). Na takovýchto skrytých webech je obtížné drogovou trestnou činností zjistit, potažmo jí zabránit. (interní materiály PČR, 2021; Národní protidrogová centrála/Výroční zpráva 2020 Policie ČR, © 2021)

Rok 2020 přinesl drogovým skupinám i značné finanční ztráty. V rámci trestních řízení vedených Národní protidrogovou centrálou, byl zajištěn majetek a finanční prostředky v celkové hodnotě 26.897.564,- Kč. Omamné a psychotropní látky se podařilo zajistit ve výši 32.050.134,- Kč. Celková ekonomická ztráta kriminálních drogových skupin pro rok 2020 tedy činila 63.480.347,- Kč. (Národní protidrogová centrála/Výroční zpráva 2020 Policie ČR, © 2021)

DÍLČÍ ZÁVĚR

Spolupráce člověka a psa probíhá po velice dlouhou řádku let. Přesný čas však nelze stanovit. Počátky využití služebních psů lze spatřit kolem 19. století a do dnešní doby si obor služební kynologie prošel celou řadou změn. Pro pachové práce, v oblasti OPL, jsou služební psi zařazeni k AČR, VP ČR, CS ČR, PČR a VS ČR, kde se počet sloužících psů neustále mění. Většina zmíněných ozbrojených bezpečnostních sborů disponuje i vlastními výcvikovými středisky, kde se psy pracují psovodi a zkušení lektoři. Po osvojení si všech patřičných dovedností, bývá pes přezkušován a při splnění všech nutných podmínek, je mu udělena konkrétní kvalifikace potřebná pro službu u jednoho ze sborů. Práci psovoda nemůže vykonávat každá osoba. Je zapotřebí splňovat určitá kritéria. Stejně tomu je i u služebních psů.

Pes je ve službě využíván zejména díky svému čichu a ochotou spolupracovat s lidmi. Ihned po narození dochází k výchově psa – fenou. Odborný výcvik psa probíhá kolem 7. až 8. týdne od jeho narození. Štěně se nejprve učí socializaci a postupně se nároky na výchovu i výcvik zvyšují. Pro práci v bezpečnostních složkách se nehodí všechna plemena psů. Nejvíce se osvědčila plemena jako německý ovčák, belgický ovčák, knírač velký atd.

V závěru teoretické části BP je popis návykových látek. Výčet OPL je v práci velice stručný a to jak z důvodu rozsahu práce, tak z důvodu, že všechny existující OPL psi v ČR nedokáží vyhledávat. Práce popisuje pouze látky, které je běžný služební pes schopen určit – konopí, kokain, metamfetamin, MDMA, efedrin a heroin. Pro snížení počtu uživatelů návykových látek se vykonává patřičná prevence – primární, sekundární a terciární v závislosti na zkušenostech osob s OPL. S užíváním OPL je dále spojena i drogová kriminalita dělicí se na primární a sekundární, kterou řídí sociální, biologické či psychologické aspekty.

7 CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Pro pokračování do praktické části bakalářské práce a uvedení textu do souvislosti je nutné si určit hlavní a dílčí cíle práce. Taktéž je nezbytně nutné si přiblížit a blíže specifikovat použité metody a shrnout celou teoretickou část práce.

CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě vyhodnocených dat navrhnout případné změny a opatření pro zlepšení aktuálního stavu v oblasti služební kynologie – drogové kriminality. Ke splnění hlavního cíle práce, byly stanoveny následující dílčí cíle:

- Na základě dostupných zdrojů zpracovat teoretická východiska z problematiky využití kynologie v oblasti drogové kriminality.
- Vypracovat analýzu využití kynologie v oblasti drogové kriminality.

POUŽITÉ METODY

Sběr informací – byl použit v teoretické i praktické části práce. Jedná se o získávání co nejvíce informací o daném tématu z co možná nejvíce různých zdrojů. Se sesbíranými informacemi se dále nakládá dle potřeby.

Pozorování – jedná se o základní vědeckou metodu. Na základě pozorování může docházet k získání nových poznatků. Metoda byla využita hlavně při pozorování práce psovoda a psa v terénu.

Klasifikace – postup zakládající se na rozřídování souboru prvků do podmnožin dle předem stanovených tříd. Klasifikace byla využita např. při třídění OPL.

Komparace – neboli srovnávací metoda funguje na principu porovnávání jevů a vyvozování určitých závěrů o jejich vlastnostech. Obecně se uvažuje o podobnostech a rozdílech jevů. Komparace byla použita např. při výčtu výcvikových středisek bezpečnostních složek.

Analýza – jedná se o rozklad jevu, situace... na dílčí části. Rozložené části jsou dále zkoumány. Analytická metoda byla využita např. při zkoumání negativních účinků návykových látek na lidský organismus.

Check List Analysis – jedná se o metodu, kdy se podle vytvořeného kontrolního seznamu ověřuje správnost či úplnost postupu. Metoda byla využita pro vizuální kontrolu správnosti postupu při práci služebního psa.

What-if – metoda je založena na brainstormingu, kdy pracovní skupina prověřuje neočekávané události, které v praxi mohou nastat. Pracovní skupina si pokládá otázky a následně na ně odpovídá. Dochází tak k identifikování potenciálních nežádoucích následků.

Matice rizik – umožňuje vyhodnotit a zhodnotit rizika, která z procesu vyplývají dle zadaných kritérií – pravděpodobnost a dopad.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 DETEKCE PŘÍTOMNOSTI OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK V ORGANISMU JEDINCE

Zjišťování přítomnosti OPL v lidském organismu může být prováděno z různých důvodů. Nejčastěji se testování na přítomnost zakázaných látek provádí v případě, kdy osoba páchá trestnou činnost a je podezření, že se nachází pod vlivem OPL. Kontrolní testování se provádí i mezi příslušníky (ozbrojených) bezpečnostních sborů a to z důvodu, pokud je podezření, že se příslušník nachází pod vlivem zakázané látky. (interní materiály PČR, 2021)

Přítomnost omamných a psychotropních látek je prováděna na základě odběru krve, moči či jiného vzorku. Policie České republiky při kontaktu s podezřelou osobou využívá nejprve testování ze slin či potu. Pro testování ze slin a potu bývá PČR využíváno jednorázových testů, konkrétně orientačních testů DrugWipe typ 5 SP. Pokud test ukáže pozitivní výsledek na přítomnost zakázané látky, osoba je policistou vyzvána k podrobení se lékařskému vyšetření dle § 21 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Přičemž výsledek jednorázového orientačního testu není důkazním materiálem ve správním řízení. V minulosti totiž došlo i k falešně pozitivním vzorkům. (interní materiály PČR, 2021)

Podrobení se lékařskému vyšetření může být provedeno i bez předchozího testování policistou jednorázovým orientačním testem. V momentě, kdy se osoba odmítne podrobit testování, nahlíží se na ni, jako by byla pod vlivem OPL. Pokud osoba svolí k provedení lékařského vyšetření, je jí ve zdravotnickém zařízení odebrána krev, moč. Pokud jsou výsledky testování pozitivní, provádí se fotodokumentace testu a zařazuje se do důkazového materiálu. Další postup se odvíjí od pozitivního nebo negativního nálezu. (interní materiály PČR, 2021)

Jednorázový orientační test DrugWipe typ 5 SP se využívá pro detekci:

- marihuany/kanabisu,
- amfetaminů/metamfetaminů (včetně MDMA/extáze),
- kokainu,
- opiátů.

TESTOVÁNÍ ZA POMOCÍ DRUGWIPE TYP 5 SP:

Testování na přítomnost omamných a psychotropních látek proběhlo dne 11. listopadu 2021 za přítomnosti příslušníka PČR. Vzorek pro testování poskytla autorka práce a to zcela na dobrovolné bázi. Poskytnut byl konkrétně vzorek slin.

Postup testování:

- Nejprve je nutno sejmout modrý sběrač vzorku z bílé kazety. Nesmí přitom dojít k doteku se stěrovými polštářky.
- **Testování ze slin** – testovaná osoba si musí jazykem třikrát olíznout vnitřní strany tváře. Následně osoba provádějící testování sběračem vzorku dvakrát setře sliny z jazyka nebo vnitřní strany tváře.
- **Testování z potu** – nejprve je nutné navlhčit stěrové polštářky na sběrači vzorku vodou z přiložené ampulky a nadbytečnou vodu setřepat. Pověřená osoba (příslušník PČR) stěrovým polštářkem setře pětkrát čelo testované osobě.
- Po odebrání vzorku slin nebo potu se vrátí sběrač vzorku zpět na kazetu testu. Zacvaknutí musí doprovázet dvě cvaknutí.
- Kazeta testu musí být držena svisle (ampulkou dolů). Pověřená osoba jednou silněji zatlačí na integrovanou ampulku v místě „PRESS“, dokud nedojde k prasknutí ampulky. Poté je nutné kazetu držet svisle přibližně 10 sekund.
- Na závěr se test položí na vodorovnou plochu. Výsledek testu se dostaví přibližně do 8 minut a platný je do 10 minut po ukončení testování. Pokud je vzorek silně pozitivní, výsledek se může dostavit již za 3 minuty.

Pozn.: před testování nesmí testovaná osoba 10 minut konzumovat žádné jídlo ani pití.

Negativní výsledek (bez požití OPL) – aby byl test platný, musí se všechny kontrolní linky (CL) zabarvit do červené barvy. Test je s negativním výsledkem pro OPL, jejichž linka se do červené barvy nezbarvila.

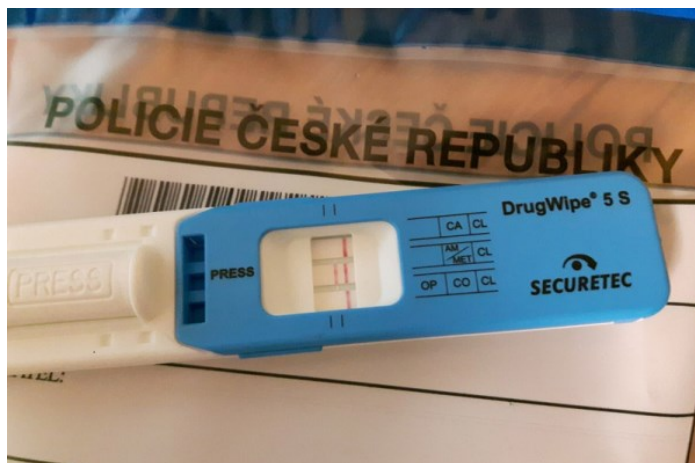
Pozitivní výsledek (OPL byly užity) – aby byl test platný, musí se všechny kontrolní linky opět zabarvit do červené barvy. Test je s pozitivním výsledkem pro OPL, jejichž linka se do červené barvy zabarvila.

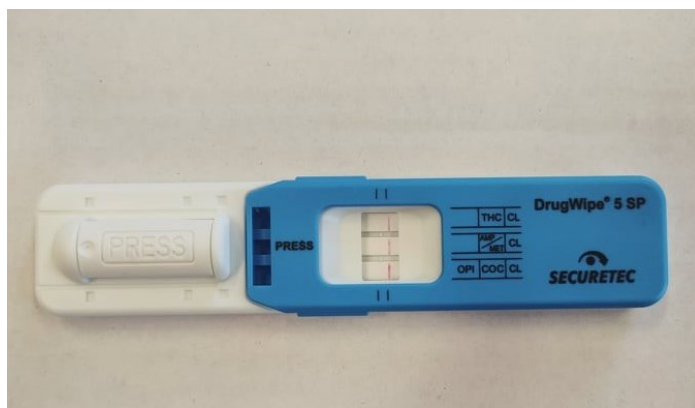
Neplatný výsledek (chybné použití testu, vadná testovací sada...) – test je neplatným, pokud se jedna a více linek nezabarví do červené barvy. (Securetec Detektions-Systeme AG 70150-v01-CZ-2018-05-02, © 2018)

Tabulka 4 – Význam zkratek použitých v testu DrugWipe typ 5 SP (Securetec Detektions-Systeme AG 70150-v01-CZ-2018-05-02, © 2018)

Zkratka na testu	Význam zkratky
THC	Kanabis (marihuana/hašiš)
AMP	Amfetaminy
MET	Metamfetaminy (MDMA/extáze)
COC	Kokain (crack)
OPI	Opiáty (heroin/morfin)
CL	Kontrolní linka

Obrázek 21 – Pozitivní výsledek testu na OPI (Policie ČR, 2022)

Obrázek 22 – Negativní výsledek testu na OPI (vlastní zdroj, 2021)

9 PACHOVÁ STOPA A JEJÍ VLASTNOSTI V OBLASTI OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK

Před provedením kapitoly č. 10, která se zabývá prací psů a psů v terénu při vyhledávání OPL, proběhla komunikace mezi autorkou práce a příslušníkem PČR (kynologem). Došlo na zamyšlení se nad faktory ovlivňující pachovou stopu.

Pach lze charakterizovat jako látku plynného skupenství, jež je schopná po dosažení určité prahové koncentrace vyvolat čichový vjem. Pach sám o sobě vzniká uvolněním atomů a molekul procesem zvaným sublimace nebo odpařováním. Pachové částice se při nulovém proudění vzduchu šíří různými směry. V praxi v otevřeném terénu však závisí na směru větru. Na směru proudění vzduchu pak v uzavřených prostorách. Samotné částice mají nulovou hmotnost, a tak pach obsažený v částicích se vzduchem nechává snadno strhnout a odnášet. Proto patří pachové práce k velmi náročným a složitým činnostem. (Musil, 2004; Václavíková, 2020)

S pachem souvisí pachová stopa, která je významnou součástí v kriminalistice. Metody identifikování pachů se rozlišují na objektivní a subjektivní. Objektivní metodou (olfaktronika) se rozumí zkoumání pachů pomocí přístrojů, zejména využití plynové chromatografie (využití zprvu pouze v toxikologii), hmotnostní spektrometrie a elektronického nosu. Subjektivní metoda (olfaktorika) využívá speciálně vycvičené psy pro pachové práce. Mezi pachové práce patří metoda pachové identifikace, vyhledávání omamných a psychotropních látek, vyhledávání výbušnin a nástražných systémů, vyhledávání zbraní, detekce akceleračních, vyhledávání pohřešovaných osob a lidských ostatků atp. (Musil, 2004; Václavíková, 2020)

Pachové stopy lze definovat jako souhrn pachů, vyskytujících se na určitém místě, předmětu atd., se kterým přišly do kontaktu. Pachová stopa bývá často jediným důkazem na místě činu, který zde pachatel zanechal. Pro vyhledávání pachových stop OPL se využívají speciálně vycvičení psi. Ve velice výjimečných případech dokáže pachovou stopu identifikovat i člověk. Jedná se však o velice nápadné látky např. vysoce zapáchající plyny, látky těkavé atd. (Musil, 2004; Václavíková, 2020)

O vyslání psů na místo činu rozhodne operační důstojník. Psů při dostavení se na místo činu spolu se svým psem a zhodnotí celkovou situaci. Záleží pouze na psůdovi, zda psa použije, popřípadě jakým způsobem jej použije. Je však zapotřebí dodržet všechny právní normy atp.

Pokud je pes použit a na místě identifikuje podezřelou pachovou stopu či samotný vzorek OPL, upozorní na ni štěkáním, zalehne konkrétní místo, předmět, vzorek nebo jinak upozorní na její výskyt. (interní materiály PČR, 2022)

Problematiku zajišťování vzorků řeší Odbor služební kynologie a hipologie PČR přes výcviková střediska. Výcviková střediska distribuují OPL na Odbor služební kynologie jednotlivých KŘP a ostatních pracovišť služební kynologie. Po dokončení zásahu psodv zapíše výjezd do tzv. „knihy výjezdů“, kde uvádí datum a čas, místo zásahu, výsledek použití nebo nepoužití služebního psa. Pokud byl služební pes použit, psodv musí sepsat podrobný záznam o samotném zákroku a přiblížit podmínky na místě. Důležité je v záznamu zhodnotit teplotu, vlhkost aj. možné faktory ovlivňující výkon psa. V případě nálezu OPL na místě činu zajistí kriminalistický technik nález. Následně důkazný materiál předá ke kriminalistické analýze na příslušné forenzní pracoviště. (interní materiály PČR, 2022)

9.1 Druhy a vlastnosti pachových stop

Na místě spáchání trestného činu se vyskytuje řada stop. Některé stopy jsou viditelné (daktyloskopické, trasologické...) a jiné neviditelné (latentní) čili pachové stopy. Pachové stopy se na místě činu vyhledávají jako první. K vyhledávání pachových stop by přitom mělo dojít, v co nejkratším čase od spáchání trestného činu. Psodv specialista spolu se svým psem provede úkon se souhlasem hlavního vyšetřujícího policisty. Při provádění vyhledávání OPL je nesmírně důležité, aby se stopy, popřípadě konkrétní látky neznehodnotily, či aby je zvíře nepožilo. V případě požití by hrozila akutní intoxikace organismu psa, což by mohlo mít závažný dopad na zdravotní stav. (Smolíková, 2016)

Ve většině případů nelze latentním stopám zabránit, neboť je pachatel nevidí a tudíž je nedokáže s přesností zneškodnit, zbavit se jich. Omamné a psychotropní látky uvolňují do okolního prostředí značné množství pachových stop, přičemž speciálně vycvičení psi dokáží detekovat i velice jemné pachové molekuly. Charakteristický zápach konkrétní OPL se psům vtiskuje do čichové paměti speciálním výcvikem. Zprvu se k zakázané látce přidá jeho oblíbená hračka, kterou hledá. Hračka nasákne pachem konkrétní OPL. Pes začne pach vnímat a aktivuje se čichová paměť, která si ukládá konkrétní pach. Hračka se po určité době odbourá a pes již zcela automaticky OPL vyhledává. Pes dokáže v praxi najít konkrétní zakázanou látku nebo alespoň vyskytující se stopy po takovýchto látkách. Po vystopování, většinou i po celou dobu práce, se pes odměňuje např. oblíbeným pamlskem, aportem a slovní pochvalou.

Pes je nasazen pro vyhledávání OPL v prostorech jako např. kamiony, auta a jiné dopravní prostředky, osoby, předměty atd. (interní materiály PČR, 2022; Smolíková, 2016)

Pachové stopy lze rozlišovat do dvou skupin:

- Pachové stopy vyskytující se na předmětech, které se zde usadily při kontaktu s předmětem a původcem pachu. Množství pachové stopy aj. faktory závisí na délce kontaktu s předmětem, na vlastnostech předmětu, na intenzitě trvání.
- Pachové stopy vznikající vylučováním pachu do okolí jistým zdrojem pachu. Představiteli těchto pachových stop jsou samotné zakázané látky, výbušniny atd. (Vítková, 2007)

Pachové stopy nejen omamných a psychotropních látek vykazují specifické vlastnosti. Jedná se zejména o:

- **Neviditelnost** – pachová stopa bývá neviditelná a tudíž její zahlazení, ale i nalezení bývá složitější.
- **Nestálost a dočasnost** – ke změně pachových stop dochází z důvodu změn klimatických a povětrnostních podmínek, ale i změn časových. S rostoucím časem vyskytující se položené stopy se snižuje intenzita pachu. Pokud intenzita poklesne pod prahové množství vnímání psa, nelze stopu takto identifikovat a většinou se stává nepoužitelnou. Za změnu, či úplný zánik pachové stopy je zodpovědné také odpařování.
- **Nízká hmotnost** – vzduch dokáže pachové částice snadno strhnout a rozptýlit po okolí, kde se usazují na objektech – pachové nosiče.
- **Různorodost** – pachová stopa může být kontaminovaná dalšími pachy z okolí, lidským pachem jiné osoby atp. Konkrétní OPL se vyznačuje určitým pachem, v případě nečisté drogy může být tento pach také pozměněn.
- **Přenosnost** – pachová stopa může být přemístěna z místa, kde byla páchána trestná činnost na místo jiné. (interní materiály PČR, 2022; Smolíková, 2016)

9.2 Ovlivňování pachové stopy v terénu

Pachová stopa bývá často přímo či nepřímo ovlivňovaná. Může na ni působit okolní prostředí a jeho změny.

Pachová stopa se mění i s časem a to jak v terénu, tak probíhá změna i u lidských pachových stop. V terénu se stopa mění díky klimatickým a povětrnostním podmínkám.

Velice záleží na teplotě povrchu země a její struktuře, teplotě ovzduší, odpařování vody z půdy, tlaku vzduchu, vlhkosti a proudění vzduchu, vlhkosti půdy a mnoha dalších faktorech. U lidí se pachová stopa ovlivňuje díky současnému psychickému rozpoložení jedince, fyzickému stavu, užívané medikaci, kosmetickým přípravkům, oděvům, potravě atd. Pach člověka však obsahuje neměnnou genetickou substanci, která je nezaměnitelná a u každého jedince jedinečná. Zato složení pachu, který uvolňují (čistě) OPL, výbušniny atd. bývají téměř vždy konstantní. Stopa může vzniknout působením na předmět, jenž je v úzkém kontaktu s osobou. U toxikomanů se jedná např. o oděv (kapsy, kde jedinec přenáší a uchovává drogu), doplňky (kabelky, batohy, tašky), náčiní pro aplikaci drog, distribuci či samotnou výrobu aj. osobní věci. (interní materiály PČR, 2022)

Pachovou stopu ovlivňuje mnoho faktorů, ať už negativně, či záporně. Samovolnému ovlivňování však nelze předcházet, jelikož se tak děje díky spontánním fyzikálním, chemickým a biologickým jevům. Negativní dopad na stálost a intenzitu pachových stop mají především:

- **Vítr** – stav bezvětrí v přírodě není možný. Vítr má na svědomí vysoušení pachových molekul a rozprostření do okolního prostředí.
- **Slunce a vysoké teploty** – zapříčiňuje vysychání, rychlejší odpařování a destrukci pachové stopy.
- **Děšť** – pokud je intenzivní s dlouhým trváním, působí záporně na stálost pachových stop.
- **Sníh** – uchovává pach i na několik hodin. I v případě pokud po položení pachové stopy bude mírně sněžit (do 2 cm), je pes schopen stopování.
- **Mráz** – při poklesu teploty na bod mrazu, kdy se vytváří tzv. jinovatka. Pokud na jinovatku začne působit slunce, začíná se přeměňovat tuhé skupenství na kapalné a dochází k prosáknutí do půdy. Pokud se jedná o jednoduchý přechod (slunce je intenzivní) voda s sebou do půdy pobírá pachové částice a stopa mnohonásobně slábne, či mizí.

Za nejideálnější podmínky pro stopování se považuje vlhké prostředí, popřípadě mlha, mrholení, bezvětří a teplota kolem 10 °C. Naopak nevhodné podmínky pro stopování způsobuje slunce a vyschlá až vyprahlá půda, dále také intenzivní srážky a vítr.

Podstatnou roli ve snižování intenzity pachových stop má čas. Čím starší stopa je, tím více je pro psa obtížné pach zachytit. Štěňata zpočátku stopují pouze 5 minut staré a cca 500 m krátké stopy, postupně i několik hodin staré s delší vzdáleností. Čím více je stopa starší, tím více úsilí a soustředění musí speciálně vycvičený pes vložit do práce. Jestliže pes nezvládá stopovat krátké a staré stopy, nehodí se pro speciální výcvik. Zda je či není pes vhodný, se pozná díky zvyšování stáří stop během 2–3 týdnů. Pes může vypracovávat stopy staré méně než 4 hodiny dvakrát denně. Pokud pes takového tempo obstojí a pracuje se zájmem a kvalitně, je velice nadaným a vhodným kandidátem pro další speciální výcvik. Psovod, který se psem pokračuje ve speciálním výcviku, kombinuje terén, stáří stop, lomy, počasí a jinak ztěžuje podmínky pro stopování. Psům činí velký problém např. přecházení z jednoho terénu do druhého. Pro zdokonalení znalostí a kvalit psa je nesmírně důležité neustále měnit podmínky stopování a opakovat vše již naučené. (Eis, 2018; interní materiály PČR, 2022)

10 PRÁCE PSOVODA A PSA V TERÉNU PŘI VYHLEDÁVÁNÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK

Velice důležitým aspektem pro dosahování kvalitních výsledků v oblasti pachových prací je vytvoření přátelského vztahu mezi psem a psovodem. Na tomto pravidle se však shodují odborníci i mimo služební kynologii. Dalším významným kritériem je neustálé prohlubování vytvořených dovedností, které se pes během své kariéry naučil. Zdokonalování čichového ústrojí služebního psa musí probíhat takřka na denní bázi, což je i psovodovou náplní práce.

Výzkumná část na téma: *Práce psovoda a psa v terénu při vyhledávání omamných a psychotropních látek*, proběhla dne 11. března 2022 v dopoledních hodinách. Cvičné vyhledávání omamných a psychotropních látek probíhalo ve městě Zubří, které se nachází ve Zlínském kraji. Konkrétně psovod vybral místo pro vyhledávání OPL na fotbalovém hřišti v prostoru fotbalových šaten, kde ukryl návykové látky.

V tento den bylo jasné počasí s občasným výskytem mírného větru. Venkovní teplota se pohybovala okolo 4 °C a teplota uvnitř budovy byla naměřena na 16 °C – prostor fotbalových šaten nebyl vytápěn. Vlhkost vzduchu naměřena nebyla.

Obrázek 23 – Zobrazení města Zubří na mapě (Google mapy, © 2022)

Ukázku vyhledávání omamných a psychotropních látek v terénu představil psovod s dlouholetou praxí a značnými zkušenostmi v oblasti služební kynologie. Psovod vlastní celkem 2 služební psy a 1 služební fenu. Pro cvičné vyhledávání OPL vybral právě dvouletou fenu belgického ovčáka – druh Malinois. Fena úspěšně absolvovala speciální zkoušky pro pachové práce a slouží u Policie České republiky.

V den ukázky vyhledávání OPL byla fena několik hodin po očkování. Lze tedy počítat s tím, že tato skutečnost bude mít určitý negativní vliv na celou práci.

Úkolem výzkumné části bylo popsat a přiblížit práci psovoda a psa při vyhledávání omamných a psychotropních látek, konkrétně psovod zvolil metamfetamin a kokain. Tyto vzorky byly odlišné stářím – pervitin starší, kokain mladší. Psovod různé stáří vzorků zvolil z důvodu, aby své feně ztížil práci a aby mohlo dojít k následnému porovnání, který vzorek bude snazší nalézt. Čím více je vzorek starší, tím slabší je jeho charakteristický zápach, který je psovi při výcviku vtiskáván do paměti. Zvíře tak musí více zapojit čichové i paměťové ústrojí a více se na práci soustředit – odfiltrvat rušivé okolní jevy.

Na obrázku č. 22 lze vidět vstup do prostoru fotbalových šaten. Těmito hlavními dveřmi vstupoval do budovy psovod, fena i autorka práce. Hlavní dveře byly po celou dobu stopování otevřené a vítr vanul přímo dovnitř objektu, čímž mísil okolní pachy.

Obrázek 24 – Vstup do prostoru šaten na fotbalovém hřišti v Zubří (vlastní zdroj, 2022)

Psovod před provedením úkonu nejprve prohledal prostory budovy, aby se ujistil, že uvnitř není přítomna žádná osoba popřípadě zvíře. Cizí osoba nebo zvíře by mohli působit jako narušitelé při stopovací akci. Zároveň se psovod snažil odstranit všechny potenciálně nebezpečné předměty (prací prášek, desinfekční prostředky, čisticí prostředky na úklid atp.) z dosahu feny, aby nedošlo ke zranění, či požití nebezpečné látky. V průběhu kontroly objektu psovod nainstaloval průhledné plastové pytlíčky s metamfetaminem a kokainem do předem určených skrýsí, o kterých pochopitelně fena neměla tušení.

Pokud by fena byla předem seznámena s místem, kde se návyková látka uschová, celá akce by byla pochopitelně zmařena a postrádala by význam.

Obrázek 25 – Psovod vstupuje do prostorů šaten (vlastní zdroj, 2022)

Zatímco psovod prohledával objekt, fena dostala povel „lehni“ načež si lehla před vstupní dveře fotbalových šaten. Následoval povel „čekej“, kdy fena věděla, že musí vyčkávat na další psovodův povel před vstupem do budovy. Po řádné kontrole objektu a odstranění všech potenciálně nebezpečných věcí, byla fena povolána slovem „hledej“ a následně započalo první vyhledávání. Nejprve měla fena za úkol vyhledat metamfetamin, přičemž dopředu netušila, o jakou konkrétní látku se jedná.

Obrázek 26 – Psovod prohlíží prostory a fena vyčkává na povel pro vstup (vlastní zdroj, 2022)

Návykové látky byly schovány na odlišná místa v průhledných plastových uzavíratelných pytlících, aby nedošlo k požití OPL a znehodnocení či úbytku cvičného vzorku. Návykové látky mají psovodi pro trénink psů v plastových pytlících uschovány běžně. Pokud zrovna trénování psů neprobíhá, je plastový pytlík spolu s příslušnou látkou uchováván ve skleněné dóze, řádně uzavřen a označen. Pokud by při cvičném vyhledávání byla návyková látka rozptýlena a fena by OPL požila, mohlo by dojít k otravě organismu s možným vznikem trvalých následků. V horším případě může dojít až k usmrcení zvířete. Při prohlédávání varen atd. nelze zaručit, že OPL nebudou rozptýleny po okolí, tudíž si psovod svého psa musí za každých okolností pečlivě hlídat a dohlížet na celý průběh prací. Pro cvičné vyhledávání byl v plastových průhledných pytlících obsažen konkrétně metamfetamin a kokain. Metamfetamin byl schován v prostoru pánských toalet za elektrickým topením. Vzorek kokainu psovod uschoval do fotbalové boty v šatnách budovy (viz obrázek č. 25).

Obrázek 27 – Detail chodby (vlastní zdroj, 2022)

Při vpuštění feny do budovy započala prohlídka od konce chodby. Nacházela se zde dřevěná skříň se šuplíky, kde by se návyková látka mohla vyskytovat.

Skříň a šuplíky byly z většiny části prázdné nebo obsahovaly pomůcky pro sportovní trénink. Dále se na konci chodby nacházel hasicí přístroj, jízdní kolo a několik prázdných kbelíků, které musely být také prohledány. Celkem se na chodbě nacházelo sedm dveří + jedny vstupní dveře. Každé dveře vedly do jiné místnosti. Poslední místnost na konci chodby a první místnost na začátku chodby zůstala uzamčená. Tyto dvě místnosti zůstaly uzamčené z důvodu úspory času.

Fena postupovala velice systematicky. Po prohledání konce chodby vešla do druhé místnosti (od konce chodby). Zde se nacházela technická místnost s umyvadlem, sprchovým koutem a čisticími prostředky, které umístil psůvod před prohlídkou na vyvýšenou polici, aby byly z dosahu feny a nedošlo tak ke zranění zvířete. Místnost byla prohledána velice rychle a fenu zde žádná z věcí ani pachů nezaujala.

Obrázek 28 – Prohledávání zadní části chodby (vlastní zdroj, 2022)

Po prohledání technické místnosti fena vběhla do dalších dveří, kde se nacházely prostory pánských sprch. Nejprve prohledávala oblast tří odtoků ve sprchách, kde by se návykové látky daly uschovat. Následně fena pokračovala směrem k radiátoru a umyvadlu (viz obrázek č. 27). Psůvod feně naznačil prstem oblast spár a to jak na stěnách tak podlaze, které poté ihned prohledala. Z chování šlo vydedukovat, že fena nezaznamenala žádnou pachovou stopu zakázané látky. Po prohledání pánských sprch prohlídka pokračovala do další místnosti – pánské toalety.

Obrázek 29 – Prohledávání umyvadla v místě pánských sprch (vlastní zdroj, 2022)

V momentě, kdy se fena dostala do prostor pánských toalet, zcela změnila své chování. Pobíhala pouze v této místnosti, jevila známky radosti, avšak na druhou stranu byla lehce zmatená. Pánské toalety se nacházely v blízkosti vstupních dveří, které byly po celou dobu stopování otevřené, přičemž do celého objektu profukoval vítr. Vzduch spolu s pachovou stopou metamfetaminu a okolními pachy se neustále mísili. Navíc se balíček s metamfetaminem vyskytoval na toaletách, kde mohly být známky tělních tekutin atp., což je pro zvíře velice atraktivní. Všechny tyto skutečnosti zapříčinily krátkodobé zmatené chování feny. V momentě kdy se vítr ustálil, fena zaznamenala pachovou stopu OPL v místě elektrického topení. Po krátkou dobu radiátor „očuchávala“ kolem dokola až zaznamenala nejsilnější pach návykové látky v horní části, načež na radiátor vyskočila. Metamfetamin nyní zaznamenala čichovým i zrakovým ústrojím.

Fena vyhledala ukrytý balíček s metamfetaminem v horní části elektrického topení, které bylo před započítím pachových prací i po celou dobu vyhledávání vypnuté. Z tohoto pohledu tedy nedošlo k ovlivnění pachové stopy OPL. Pozitivní nález fena označila tzv. „vyštěkáváním“, což znamená, že si sedla a štěkala na nález. Fena pozitivní nález vyštěkávala do doby, dokud neobdržela od psovoda pochvalu. Psovod při vytrvalém vyštěkávání označil její správnou reakci tzv. „clickerem“. Jedná se o plastový předmět, ve kterém je uzavřen malý kovový pásek. Po stisknutí dochází k výraznému cvakavému zvuku. Clicker slouží jako tréninková pomůcka, která označuje správné chování zvířete.

Po cvakavém zvuku má zvíře na paměti, že udělalo věc správně a následuje odměna – aport, pamlssek... Fena tak byla lépe motivovaná k dalšímu vyhledávání, jelikož tušila, že po nalezení návykové látky se jí dostane další odměny. Psovod v tomto případě odměnil fenu oblíbeným pamlskem a vyvedl ji z prostoru pánských toalet před vstupní dveře objektu. Venku se fena napila čisté vody a psovod se jí snažil rozptýlit míčkem. K rozptylování po práci dochází běžně. Zvíře se odreaguje, patřičně odmění a těší se tak na další vyhledávání. Pokud by k odreagování a odměňování nedocházelo, fena by mohla o stopování ztratit zájem, popřípadě by odvedená práce ztrácela na kvalitě.

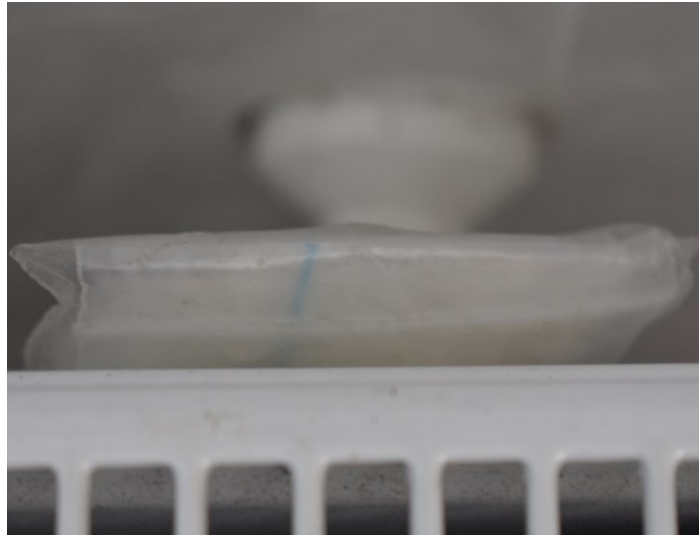

Obrázek 30 – Fena zaznamenala pachovou stopu (vlastní zdroj, 2022)

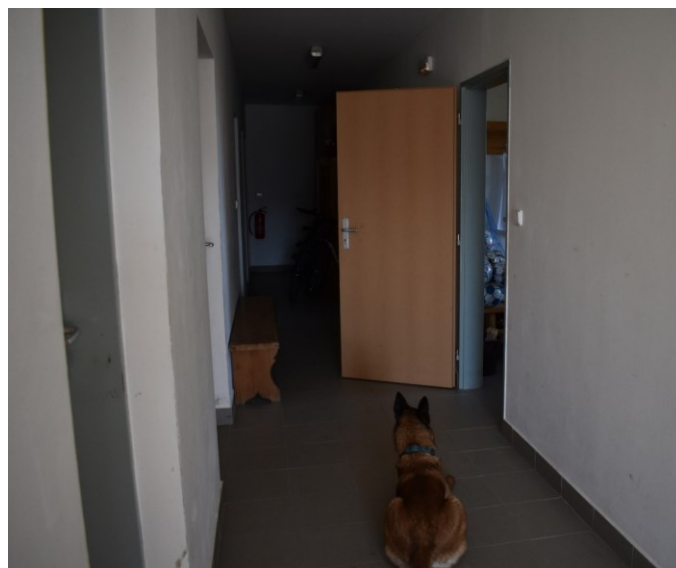
Obrázek 31 – Fena vyhledala balíček s metamfetaminem (vlastní zdroj, 2022)

Obrázek 32 – Balíček s metamfetaminem (vlastní zdroj, 2022)

Druhé vyhledávání probíhalo v prostorách fotbalových šaten. Fena měla za úkol vyhledat balíček s kokainem, který byl ukrytý ve fotbalové botě v dřevěném botníku. Psovod nejprve ještě jednou prohledal celý prostor, zda se v něm nevyskytují nebezpečné předměty, které by mohly zvíře poranit. Během doby, kdy psovod prohledával prostor, fena opět vyčkávala na chodbě na povel „hledej“. Po odstranění všech možných nebezpečných předmětů byla fena pro ukázkou uvázaná na vodítko. Obecně uvazování zvířete na vodítko při vyhledávacích pracích probíhá nejčastěji na nebezpečných či vysoce frekventovaných místech např. frekventovaná silnice, dálnice, objekty s pohozenými injekčními stříkačkami, rozbitým sklem atd. Zkrátka na všech místech, kde se vyskytuje riziko zranění psa. Následně po prohledání místnosti, dal psovod feně povel pro hledání a fena začala s prací.

Obrázek 33 – Psovod provádí kontrolu šatny a fena vyčkává na povel (vlastní zdroj, 2022)

Když fena vstoupila do místnosti, nejprve ji zaujaly fotbalové míče. Psovod tedy fenu vyvedl z místnosti a společně s fenou do ní vstoupili znova. Fena si fotbalových míčů dále nevěšovala a pokračovala ve vyhledávání. Nejprve začala „očuchávat“ fotbalové dresy, které byly na dřevěné lavici. Dresy ji nejspíše zaujaly z důvodu, že byly čerstvě používané, tudíž se na nich vyskytoval lidských pach spolu s tělními tekutinami – potem. Psovod fenu nechal na chvíli věnovat se jejím zájmům. Po čase fena o dresy ztratila zájem a pokračovala v pachových pracích.

Obrázek 34 – Vyhledávání kokainu v prostoru fotbalové šatny (vlastní zdroj, 2022)

Mírné odreagování feně nejspíše pomohlo k větší koncentraci, jelikož pozitivní nález vyhledala do pár minut. Fena vyhledala balíček s kokainem ukrytý ve fotbalové botě a následně označila nález vyštěkáním. Psovod opět označil správné chování feny clickerem, načež jí odměnil pamlskem. Vzorek kokainu byl čerstvější, než předtím nalezený vzorek metamfetaminu, což mohlo také pozitivně ovlivnit rychlý nález balíčku. Práci mohlo ztížit např. uschování vzorku do fotbalové boty, která je pravidelně používaná. Obuv tak obsahovala lidských pach, ale např. i pot, který se mísil s pachem zakázané látky. Nelze tedy přesně určit, jak dlouhou dobu by vyhledávání trvalo, pokud by se všem vyjmenovaným faktorům předešlo.

Obrázek 35 – Fena vyhledala balíček kokainu (vlastní zdroj, 2022)

Obrázek 36 – Skrytý balíček kokainu ve fotbalové botě (vlastní zdroj, 2022)

Po ukončení celé cvičné vyhledávací akce vyvedl psovod fenu z prostoru budovy, aby mohl odklidit všechny vzorky zakázaných látek, které nainstaloval do předem zvolených skrýší. Zatímco psovod odklízal vzorky metamfetaminu a kokainu a vkládal je do uzavíratelných nádob, autorka práce odměňovala fenu – formou hry. Konkrétně se jednalo o aportování. Celou akci psovod zakončil názornou ukázkou základních povelů jako „sedni“, „lehni“, „dej pac“. Přičemž při každém správném provedení povelu, psovod použil clicker a podal feně pamlsek.

Obrázek 37 – Odměňování feny pamlskem po skvěle odvedené práci (vlastní zdroj, 2022)

SHRNUTÍ PRÁCE PSOVODA A SLUŽEBNÍHO PSA

První vyhledávání metamfetaminu probíhalo více dynamičtěji, než druhé vyhledávání kokainu. Zapříčinil to nejspíše fakt, že se toho den jednalo o první stopování feny. Při prvním stopování feně ztížil vyhledávání návykové látky vítr, který do objektu vstupoval z otevřených vstupních dveří a procházel přes všechny místnosti. Dále vyhledávání na pánských toaletách mohly ztížit pachové stopy z tělních tekutin různých osob, které lidské čichové ústrojí nemusí vždy zachytit. Pro zvířata je obecně pach tělních tekutin velice zajímavý, což následně i služební fenu odvedlo od práce. Fena se po ustálení větru vrátila k práci a vzorek s metamfetaminem vyhledala. Druhé vyhledávání kokainu trvalo feně o poznání delší dobu. Práci zvířeti ztížilo zejména stáří vzorku kokainu. Dále se v prostoru šatny povalovaly použité fotbalové dresy, míče, pomůcky pro trénink atd., jejichž pach fenu taktéž zajímal. Psovod proto musel zasáhnout a fenu navést zpět ke dveřím, aby začala stopovat od začátku. Po pár minutách zachytila stopu a opět správně označila vzorek s kokainem.

Celkový průběh vyhledávání OPL může být vyhodnocen jako úspěšný. Fena a psovod spolupracovali naprosto ukázkově. Psovod dokázal fenu vždy namotivovat k hledání a také ji vhodně odměnit. Fena vyhledávala vzorky s nadšením a za poněkud krátkou jednotku času, a to i přesto, že byla několik hodin po očkování a náročné noční směně.

NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU

- Zavřít okna i dveře, potažmo další otvory, kterými by mohl být ovlivněn vzduch v místnosti, aby nedocházelo k ovlivňování pachové stopy.
- Nestopovat po očkování aj. zákrocích, které mohou ovlivnit celkovou pozornost psa.
- Po náročném pracovním dni nechat psa odpočívat a zbytečně jej nezatěžovat – v praxi však nelze vždy aplikovat.
- Při cvičeních měnit neustále prostředí a podmínky pro stopování, aby bylo zvíře připraveno na různé druhy pachů i rušivé elementy.

11 ANALÝZA RIZIK MOŽNOSTI OHROŽENÍ SLUŽEBNÍHO PSA PŘI VYHLEDÁVÁNÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK

Závěrečná kapitola bakalářské práce se zabývá nejpravděpodobnějšími možnostmi ohrožení služebního psa při výkonu práce – vyhledávání OPL. Nejprve byl sestaven Checklist se třinácti otázkami, které byly položeny tak, aby jejich odpověď značila problém. Pro zjištění všech potenciálních problémů žádná z otázek nenesla odpověď pozitivního charakteru. Každá z odpovědí na otázku byla dále rozvedena metodou What-if v tabulce č. 6.

Tabulka 5 – Checklist k vizuální kontrole správnosti postupu při práci služebního psa (vlastní zdroj, 2022)

Autor Checklistu:		Aneta Žišková	
Datum vytvoření Checklistu:		05. 03. 2022	
č.	Otázka	Ano	Ne
1	Měl pes platnou speciální kvalifikaci – pachové práce OPL?		x
2	Působí pes u bezpečnostní složky dobu delší než 4 roky?		x
3	Byl pes při vyhledávání OPL v dobré zdravotní kondici?		x
4	Měl pes dostatečný odpočinek před vyhledáváním OPL?		x
5	Pohyboval se pes při vyhledávání pouze na místě činu?		x
6	Byl pes dostatečně vzdálen od lidí, kteří by jej mohli ohrozit?		x
7	Byl pes dostatečně vzdálen od předmětů, které by jej mohli ohrozit?		x
8	Byl přítomen další pes (zvíře) při zásahu?	x	
9	Dohlížel psovod soustavně na práci psa?		x
10	Poslouchal pes svého psovoda při vyhledávání OPL?		x
11	Měl pes nasazené „papučky“ při vyhledávání OPL?		x
12	Byl pes uvázan při vyhledávání OPL na vodítku?		x
13	Prohledal psovod místo činu před vpuštěním služebního psa do prostoru?		x

Po vytvoření a zpracování Checklistu byla každá negativní odpověď, popřípadě odpověď značící problém, rozvedena v metodě What-if.

Metoda What-if bývá používána pro vyhledávání všech možných scénářů, které mohou nastat, s využitím principu kauzality. Tato metoda je založena na tzv. brainstormingu. Pracovní tým, který se v tomto případě skládal z jednoho odborníka (příslušník PČR), autorky práce a dvou laiků, prověřuje formou dotazů a odpovědí události, které mohou nastat při vyhledávání OPL služebním psem.

Začátek otázky zní: *Co se stane, když ...* Pracovní tým následně hledal odpovědi na kladené dotazy. Postupně se odhadly následky vzniklého stavu či situace. Následně byla navržena opatření nebo doporučení, aby se negativní situace v budoucnu neopakovala.

Tabulka 6 – Metody What-if navazující na CLA uvedené v Tabulce 5 (vlastní zdroj, 2022)

č.	Příčina	Následek	Návrh opatření k minimalizaci škod (preventivní, nápravné)	P	D	R
1	Pes neměl platnou speciální kvalifikaci pro vyhledávání OPL.	Možnost požití OPL.	Vyšší obezřetnost psovoda.	II	C	9
		Možnost zranění.	–	I	C	6
2	Pes nepůsobí u bezpečnostní složky dobu delší než 5 let.	Možnost požití OPL.	Vyšší obezřetnost psovoda.	II	C	9
		Možnost zranění.	–	I	C	6
3	Pes nebyl při vyhledávání OPL v dobré zdravotní kondici.	Možnost zranění.	Udržovat aktivitu psa mimo službu v normě.	III	B	8
4	Pes neměl dostatečný odpočinek před vyhledáváním OPL.	Možnost požití OPL.	Udržovat aktivitu psa mimo službu v normě.	II	C	9
		Možnost zranění.	Udržovat aktivitu psa mimo službu v normě.	III	C	12
5	Pes se nepohyboval při vyhledávání pouze na místě činu.	Možnost zranění.	–	II	B	5
		Smrt.	Vyšší obezřetnost psovoda.	I	D	10
6	Pes nebyl dostatečně vzdálen od lidí, kteří by jej mohli ohrozit.	Možnost zranění.	Vyšší obezřetnost psovoda.	IV	A	7
		Smrt.	Vyšší obezřetnost psovoda.	I	D	10
		Možnost psychické újmy.	–	I	C	6

č.	Příčina	Následek	Návrh opatření k minimalizaci škod (preventivní, nápravné)	P	D	R
7	Pes nebyl dostatečně vzdálen od předmětů, které by jej mohly ohrozit.	Možnost zranění.	Vyšší obezřetnost psovoda.	IV	C	12
		Smrt.	Vyšší obezřetnost psovoda, použití vodítka a náhubku.	IV	D	15
8	Při zásahu byl přítomen další pes (zvíře).	Možnost zranění.	V případě přítomnosti jiného psovoda opustit prostor. V případě dalšího civilního zvířete vyšší obezřetnost psovoda.	II	C	9
		Smrt.	V případě přítomnosti jiného psovoda opustit prostor. V případě dalšího civilního zvířete vyšší obezřetnost psovoda.	II	D	13
9	Psovod nedohlížel soustavně na práci psa při vyhledávání OPL.	Možnost zranění.	Vyšší obezřetnost psovoda.	I	B	3
		Možnost požití OPL.	Vyšší obezřetnost psovoda.	I	C	6
10	Pes neposlouchal svého psovoda při vyhledávání OPL.	Možnost zranění.	Trest (slovně, fyzicky). Zdokonalit výcvik psa.	II	B	5
		Možnost požití OPL.	Trest (slovně, fyzicky). Zdokonalit výcvik psa.	II	C	9
11	Pes neměl nasazené „papučky“ při vyhledávání OPL.	Možnost zranění.	–	III	C	12
12	Pes nebyl uvázan při vyhledávání OPL na vodítku.	Možnost zranění.	–	I	B	3
		Možnost požití OPL.	–	I	C	6
13	Psovod neprohledal místo činu před vpuštěním služebního psa do prostoru.	Možnost požití OPL.	–	III	C	12
		Možnost zranění.	–	III	C	12

Při provedení analytické metody What-if byly zjištěny celkem 4 druhy možných negativních následků: *požití OPL*, *zranění*, *smrt* a *psychická újma*. Na odhadnuté negativní následky byla dále navržena opatření.

Z tabulky č. 6 lze konstatovat následující rizika:

- Pokud pes neměl platnou speciální kvalifikaci pro vyhledávání OPL (u PČR kategorie SD – vyhledávání návykových látek) mohlo by dojít ke zranění psa nebo neúmyslnému požití OPL. Situace by mohla nastat z důvodu chybějícího/nedostatečného výcviku i málo získaných zkušeností.
  - V takovémto případě by tzv. „nebylo od věci“ mít psa dostatečně pod kontrolou (vyšší obezřetnost psovoda).
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že požití OPL je rizikem *přechodně přijatelným*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
    - Možnost zranění byla vyhodnocena jako riziko *přijatelné*, tudíž není potřeba se možným problémem dále zabírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.
- Jestliže pes nepůsobil u BS déle než 5 let, je možná vyšší pravděpodobnost zranění, než u zkušenějších služebních psů. Někteří psovodi z řad PČR tvrdí, že pes dosahuje největších úspěchů a ovládá nejvíce dovedností kolem čtvrtého až pátého roku života. Během 5 let působnosti u BS má pes osvojené dovednosti i zkušenosti s vyhledáváním OPL, což by mohlo být důležitým kritériem při zjišťování možnosti ohrožení jeho zdraví atp. Pokud je přeci jen pes u BS nový a působí v oblasti vyhledávání OPL, může mít sklony k zbrklosti atp., což může vést k větší četnosti zranění.
  - Návrh opatření k minimalizaci vzniku negativní situace nelze přesně určit. Snad jen zvýšit obezřetnost psovoda, který si je vědom, že spolupracuje s méně zkušeným psem.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že požití OPL je rizikem *přechodně přijatelným*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
    - Možnost zranění byla vyhodnocena jako riziko *přijatelné*, tudíž není potřeba se možným problémem dále zabírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.

- Pokud pes při vyhledávání OPL není v dobré zdravotní kondici, může to mít negativní dopad na jeho soustředěnost, motoriku a opět by mohlo dojít ke zranění psa.
  - V praxi by nemocný či nezpůsobilý pes nemohl být nasazen i z důvodu možnosti nekvalitně odvedené práce. Pokud by však teoreticky na takovou možnost došlo, neměl by být pes vystaven velké zátěži při vyhledávání OPL (skoky přes překážky, rychlá chůze do schodů, běh...).
  - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že možnost zranění by byla posuzována jako riziko *přechodně přijatelné*. Kdy je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
- V případě, kdy pes není odpočatý, může dojít ke zhoršenému kontrolování pohybů, soustředěnosti atp. Zvyšuje se tak pravděpodobnost vzniku zranění, či neúmyslnému požití návykové látky.
  - Pokud je psovod obeznámen dopředu se službou, kterou bude vykonávat se psem, neměl by psa vystavovat vyšší fyzické námaze, než je potřeba (túry, dlouhý běh...).
  - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že požití OPL je rizikem *přechodně přijatelným*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
  - Možnost zranění byla vyhodnocena jako riziko *přechodně přijatelné*. Opatření bude totožné jako u požití OPL.
- Jestliže se pes nepohyboval pouze na místě činu v době, kdy měl vyhledávat OPL, může také dojít ke zranění psa. Pes může snadno odběhnout např. na pozemní komunikaci, kde je riziko srážky s dopravním prostředkem. Zvíře může odběhnout za nebezpečným jedincem (pachatelem), který jej může poranit, až usmrtit atd. Dále může pes napadnout jiné zvíře nebo být sám napaden zvířetem.
  - Psovod by měl být vždy obezřetný a mít psa neustále v dohledu. Dále by měl tvořit silné základy pro vznik pevného pouta mezi ním a psem. Zdravý vztah lze vytvořit neustálou péčí o psa, trávením společného času atd.
  - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přijatelným*.

Potenciálním problémem se není třeba dále zabírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.

- Možnost úmrtí byla vyhodnocena jako riziko *přechodně přijatelné*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
- Pokud pes nebyl vzdálen dostatečně od lidí (pachatelů), kteří by jej mohli zranit, je zde vysoká pravděpodobnost vzniku úrazu až smrti. Pachatel může na psa zaútočit různými předměty (nůž, injekční stříkačka, kámen aj.) která má po ruce.
  - V praxi je tento scénář spíše málo pravděpodobný. Většina pachatelů má respekt a odstup od služebních psů. Zvlášť pokud nemají „čisté svědomí“. Služební psi jsou silné povahy a bývá v nich pěstováno sebevědomí, takže by se při možném útoku jednoznačně bránili. Špatný konec by z velké části nastal pravděpodobněji pro útočníka.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přijatelným*. Potenciálním problémem se není třeba dále zabírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase. Hodnota je však téměř na hranici s vyhodnocením rizika jako *přechodně přijatelným*.
    - Možnost úmrtí byla vyhodnocena jako riziko *přechodně přijatelné*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
    - Vznik psychické újmy u psa byl vyhodnocen jako riziko *přijatelné*, tudíž není třeba se problémem dále zabírat. Nutno riziko sledovat, popřípadě opět uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.
- V případě, kdy pes nebyl dostatečně vzdálen od potenciálně nebezpečných předmětů, věcí, látek (sklo, hřebíky, nože, injekční stříkačky, žiletky, jed na hlodavce, nebezpečné chemické látky atd.) dochází k vysoké pravděpodobnosti vzniku úrazu. V krajním případě může dojít až k usmrcení psa.
  - Psovod by měl opět dohlížet na každý pohyb psa. Předměty, které by mohly psa poranit, je dobré mít vždy pod kontrolou.

Dobře posloužit může vodítko aj. psí pomůcky. Nejlepším možným řešením je zamezit psovi přístup k takovýmto předmětům, věcem, látkám.

- Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přechodně přijatelným*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
- Možnost vzniku úmrtí u psa je v tomto bodu katastrofickým a absolutně nepřijatelným scénářem. Riziko je *nepřijatelné*, opatření pro ošetření rizika musí být implementována okamžitě – proces (vyhledávání OPL) nesmí být do té doby spuštěn!
- Jestliže se při zásahu na místě činu vyskytoval jiný (služební) pes či další zvíře, lze jen stěží predikovat případné následky. Nelze s jistotou říci, jak by na sebe daná zvířata reagovala. Je však nutno počítat s nejhorší možnou variantou, a to zraněním až smrtí minimálně jednoho ze zvířat.
  - V případě přítomnosti jiného psovoda a jeho psa musí opustit prostor vymezený pro práci. V případě dalšího civilního zvířete obeznámit majitele se skutečností, že může být narušena kvalita i bezpečnost práce. Pokud zvíře majitele nemá nebo se majitel nenachází na místě, je nutný odchyt zvířete a následné vyvedení zvířete z prostoru.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přechodně přijatelným*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
    - Možný vznik úmrtí v tomto případě byl vyhodnocen také jako *přechodně přijatelný* scénář, avšak hraničí s nepřijatelným scénářem!
- Pokud na celý průběh vyhledávání OPL nedohlíží psovod, tzn. i na svého psa, může dojít např. k požití OPL psem, zranění atd.
  - Psovod by měl být opět obezřetný a sledovat každý krok svého psa. Psovod je zodpovědný za jakékoliv chování služebního psa.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že požití OPL psem je rizikem *přijatelným*.

Potenciálním problémem se není potřeba dále zaobírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.

- Stejný výsledek byl získán i při zkoumání možnosti vzniku zranění psa. Riziko bylo vyhodnoceno jako *přijatelné*.
- Jestliže služební pes neposluhává svého pána (psovoda) může dojít k neúmyslnému požití OPL, zranění psa a přítomných, odběhnutí psa mimo vytyčený prostor a následnému zranění atp.
  - V případě, že pes psovoda neuposlechne a např. odbíhá od práce, dělá si tzv. „co chce“, musí následovat určitá forma trestu. Nejčastěji se jedná o zvýšení hlasu až zakřičení, slovní trest, fyzický (lehké poplácání psa vodítkem, elektrický obojek...). Nutno podotknout, že násilí na psech není rozhodně normálním stavem. Psovod potřebuje mít vedle sebe „partáka“, který bude sebejistý a disciplinovaný. Psychické „zlomení“ psa tedy není na místě. Tresty jsou však při neuposlechnutí nevyhnutelné, jelikož pes musí pochopit, že jeho jednání není správné.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přijatelným*. Potenciálním problémem se není třeba dále zaobírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.
    - Matice rizik a kategorie přijatelnosti vyhodnotila požití OPL u psa jako riziko *přechodně přijatelné*. Z označení vyplývá, že je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
- Pokud pes neměl v situaci, která to vyžadovala, nasazené „papučky“, mohlo dojít ke zranění psa.
  - Pokud jsou v prostoru předměty, věci, které by mohly služebního psa zranit např. sklo, injekční stříkačky atd., měl by psovod zvážit nasazení papuček na tlapy psa.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti bylo zjištěno, že zranění psa je rizikem *přechodně přijatelným*. Je tedy zapotřebí vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.

- V případě, kdy pes nebyl uvázán na vodítku a situace to vyžadovala, mohl pes požit návykovou látku nebo se zranit.

Psovod neměl psa pod maximální kontrolou, tudíž pes mohl odběhnout z nebezpečného místa činu a následně se jakkoliv zranit i mimo vyhraněný prostor.

- Pokud v budoucnu nastane situace, která vyžaduje uvázání psa na vodítko, mělo by se tak stát.
  - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem *přijatelným*. Potenciálním problémem se není třeba dále zabírat. Nutné je riziko uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.
  - Možnost požití OPL v tomto případě byla analytickými metodami vyhodnocena jako riziko *přijatelné*. Problémem se není třeba dále zabývat, avšak je nutné uvést riziko do registru rizik a sledovat jeho vývoj s časem.
- Pokud psovod neprohledal místo činu před vpuštěním služebního psa, mohlo by dojít ke zranění psa popřípadě požití OPL. V prostoru by se mohly nacházet různé nebezpečné a ostré předměty, což by mohlo mít pro psa i fatální dopad.
  - V praxi je vznik takovéto situace málo pravděpodobný, avšak je třeba počítat s každým scénářem.
    - Možnost požití OPL byla v tomto případě vyhodnocena jako riziko *přechodně přijatelné*. Na přechodně přijatelná rizika je třeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření.
    - Z matice rizik a kategorie přijatelnosti vychází, že zranění psa je rizikem také *přechodně přijatelným*. Důležité je vypracování plánu opatření s harmonogramem opatření.

Tabulka č. 7 označuje pravděpodobnost vzniku možné události či scénáře a definuje, jaká je četnost výskytu nežádoucí události potažmo scénáře. Tabulka se zabývá událostmi, jejichž výskyt *není fyzicky možný*, výskyt je možný *jednou za rok, jednou za měsíc* nebo se nežádoucí událost objevuje *jednou týdně i častěji*. Čím častější je výskyt nežádoucí události, tím se zvyšuje i pravděpodobnost vzniku události nebo scénáře.

Načež lze definovat, zda je scénář *nepravděpodobný*, *málo pravděpodobný*, *pravděpodobný* nebo *vysoce pravděpodobný*.

Tabulka 7 – Kategorie pravděpodobností (vzniku události/scénáře) (vlastní zdroj, 2022)

Označení	Název	Popis/definice
I.	nepravděpodobné	není fyzicky možný výskyt
II.	málo pravděpodobné	1× za rok
III.	pravděpodobné	1× za měsíc
IV.	vysoce pravděpodobné	1× za týden a častěji

Tabulka zabývající se kategoriemi závažnosti dopadu nežádoucí události nebo scénáře popisuje, jak významné důsledky bude mít vznik nežádoucí události na celý proces. Po označení možného rizika A až D, lze z tabulky vyčíst význam, ale i konkrétní dopady negativní události na život a zdraví psa.

Tabulka 8 – Kategorie závažnosti dopadu (vlastní zdroj, 2022)

Označení	Název	Popis (kategorie dopadů, jednotky)
		Život a zdraví psa
		<i>rozsah zranění, délka rekonvalescence</i>
A	<i>bezvýznamné</i>	nemá dopad, nedojde k ohrožení zdraví
B	<i>významné</i>	lehké zranění s potřebou ošetření (laické ošetření)
C	<i>kritické</i>	zranění s potřebou ošetření u zvěrolékaře, příp. hospitalizace
D	<i>katastrofické</i>	smrt, trvalé následky

Matice rizik vychází z postupného vyplňování čísel po úhlopříčce směrem od A do I. a od D do IV. Přitom je nutné dodržet pravidlo, že v levém horním rohu se musí začít od nejmenší kategorie pravděpodobnosti a dopadu. V pravém dolním rohu tak dosáhneme maxima hodnot. Postup zaručuje, že každá jednotlivá buňka obsahuje neopakující se číslo.

Tabulka 9 – Matice rizik (vlastní zdroj, 2022)

P/D	A	B	C	D
I.	1	3	6	10
II.	2	5	9	13
III.	4	8	12	15
IV.	7	11	14	16

Tabulka č. 10 s kategoriemi přijatelnosti definuje, jak moc je potenciální riziko pro proces přijatelné, přičemž tato přijatelnost vychází ze samotné matice rizik (tabulka č. 9). Matice rizik následně vychází z tabulek č. 7 a č. 8.

Tabulka 10 – Kategorie přijatelnosti (vlastní zdroj, 2022)

Označení	Název	Popis
1 až 7	přijatelné	Riziko je přijatelné, není potřeba s ním nic dělat, ale je nutné ho uvést do registru rizik a sledovat jeho vývoj v čase.
8 až 13	přechodně přijatelné	Riziko je přechodně přijatelné, je potřeba vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření se zvážením ekonomických aspektů (náklady × efektivita snížení rizika) – princip ALARP.
14 až 16	nepřijatelné	Riziko je nepřijatelné, opatření pro ošetření rizika musí být implementována okamžitě – proces nesmí být do té doby spuštěn!

SHRNUTÍ ANALÝZY RIZIK MOŽNOSTI OHROŽENÍ SLUŽEBNÍHO PSA PŘI VYHLEDÁVÁNÍ OPL

Z celkové analýzy rizik možnosti ohrožení služebního psa při vyhledávání OPL lze vyčíst následující:

- Bylo identifikováno celkem 13 možných příčin, které by mohly vést k ohrožení psa při vyhledávání OPL.
- Pracující tým odhalil 4 druhy možných negativních následků (v celkovém počtu 25 následků): *nechtěné požití OPL psem, zranění psa, psychická újma, smrt psa*.
- Celkový počet 25 negativních následků poukazuje na 9 *nepravděpodobných*, kdy není fyzicky možný výskyt. Za *málo pravděpodobné* bylo vyhodnoceno celkem 8 následků, které by se vyskytovaly přibližně 1× do roka. *Pravděpodobných* následků metoda stanovila v celkovém počtu 5. V praxi by takovýto výskyt byl možný 1× za měsíc. Za *vysoce pravděpodobná* rizika jsou považována 3, kdy by výskyt probíhal 1× týdně a častěji.
- Z celkového počtu 25 negativních následků byl 1 následek posouzen jako *bezvýznamný*. Což značí, že nemá negativní dopad a nedojde k ohrožení zdraví psa. *Významných* následků bylo odhaleno celkem 5. Významné následky zahrnují lehké zranění s potřebou ošetření (laické ošetření). *Kritických* důsledků bylo zjištěno celkem 15. Takovéto důsledky byly vyhodnoceny jako zranění s potřebou ošetření u zvěrolékaře, příp. hospitalizace zvířete. Čtvrtou nejhorší možnou variantu zahrnují *katastrofické* následky, což značí trvalé následky až smrt psa. Analýzou bylo zjištěno katastrofických následků v celkovém počtu 4.
- Z tabulky č. 9 „*Matice rizik*“ bylo vyhodnoceno 10 *přijatelných* rizik. Přijatelnými riziky se není potřeba dále zabývat. Nutností je všechna přijatelná rizika uvést do registru rizik a sledovat jejich vývoj v čase. Rizik *přechodně přijatelných* bylo odhaleno celkem 14. Pro přechodně přijatelná rizika je zapotřebí vypracovat plán opatření s harmonogramem implementace opatření. Jako *nepřijatelné* se považuje pouze 1 riziko. Opatření pro ošetření nepřijatelného rizika musí být implementováno okamžitě – proces vyhledávání OPL služebním psem nesmí být do té doby spuštěn!

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala problematice *Využití kynologie v oblasti drogové kriminality*. Hlavním cílem práce bylo na základě vyhodnocených dat navrhnout případné změny a opatření pro zlepšení aktuálního stavu v oblasti služební kynologie – drogové kriminality. Pro teoretické zpracování problematiky (dílčí cíl) byla využita jak odborná literatura, tak interní informace kynologů pracujících u bezpečnostních složek jako jsou Armáda České republiky, Vojenská policie České republiky, Celní správa České republiky, Policie České republiky a Vězeňská služba České republiky. Dalším dílčím cílem bylo vypracovat analýzu využití kynologie v oblasti omamných a psychotropních látek. Názornou ukázkou práce psovoda a psa v terénu předvedl příslušník PČR spolu se svou fenou. Na základě získaných informací při provádění vyhledávání návykových látek v praxi a získaných poznatků od kynologa pracujícího u PČR, byly na konkrétní situaci navrženy změny a opatření pro zlepšení aktuálního stavu. Závěrem lze konstatovat, že stanovené cíle BP byly splněny.

V úvodu se práce věnuje historii služební kynologie. Kapitola utváří přehled, jak se služební kynologie vyvíjela s časem. Následně práce přechází na popis bezpečnostních složek, které využívají speciálně vycvičené psy pro vyhledávání omamných a psychotropních látek. Práce navazuje kapitolou zabývající se výběrem vhodného služebního psa, výchovou a teoretickými poznatky ohledně výcviku psa pro práci v drogové oblasti. Požadavky na psovoda a jeho psa vymezují nutné vlastnosti, kterými musí pes i jeho pán disponovat pro vykonávání takového povolání. Dále práce rozděluje OPL do kategorií konopné látky, stimulancia, látky s tlumivým účinkem a halucinogeny. Každá kategorie popisuje minimálně jednoho ze zástupců OPL. Na všechny zde popsání návykové látky jsou určeni služební psi v ČR cvičeni. S ostatními zakázanými látkami patřící do zmíněných kategorií psi v ČR prozatím nebyli seznámeni. Závěr teoretické části bakalářské práce obeznámuje s protidrogovou prevencí a drogovou kriminalitou, konkrétně v České republice.

V praktické části práce je popsáno a vyhodnoceno využití kynologie v oblasti drogové kriminality formou praktického nácviku ve vyhledávání OPL. Součástí je také zhodnocení spolupráce psa a psovoda. Vyhledávání návykových látek probíhá na základě spolupráce mezi autorkou práce a příslušníkem PČR a jeho služební fenou. Součástí práce je také pachová stopa a její vlastnosti v oblasti omamných a psychotropních látek.

Analýza rizik, která řeší možný vznik ohrožení služebního psa při vyhledávání OPL, pak završuje pochopení práce a postupů mezi psem a jeho pánem. Praktická část práce obsahuje kapitolu detekce přítomnosti OPL v lidském organismu, kde je popsán podrobný postup testování konkrétně s testovacím zařízením DrugWipe 5 SP. V kapitole se nachází fotodokumentace negativního výsledku, kdy vzorek poskytla autorka práce. Fotografie pozitivního výsledku je pouze ilustrační a autorem je Policie ČR.

Při zpracování problematiky bylo dospěno k závěru, že spolupráce se služebními psy u bezpečnostních složek, zejména v oblasti vyhledávání OPL, je nezbytně nutná. Čichové ústrojí psa je velmi vyvinuté a pro člověka značně významné. Při správném výcviku a motivování psa dochází k rozvinutí dovedností zvířete. Získané dovednosti je nutné neustále utvrzovat a prohlubovat, což má za úkol psovod. Mezi další úkol psovoda patří vytvoření si se psem pevného pouta. Pokud pes získá potřebnou kvalifikaci pro konkrétní druh činnosti a důvěřuje svému pánovi, vytvoří to pevný základ pro dosahování skvělých výsledků v praxi.

Na základě přiblížení práce psovoda a psa, práce poukazuje na nízkou úroveň proškolení zejména policistů, kteří nepracují v oblasti služební kynologie. Po diskuzích, hlavně policisté, upozorňovali na nedostatečné znalosti svých kolegů, což občas vede ke znehodnocení pachových stop na místech činu. Znehodnocení pachové stopy je pro služebního psa obrovským ztížením práce. Služební pes v takovémto případě vůbec nemusí vyhledat ani začátek pachové stopy a celá práce může být zmařena. Tímto lze poukázat na problém nízké informovanosti u „nepsovodů“. Bylo by vhodné se nedostatkem dále zabírat např. vzdělávat i ostatní příslušníky bezpečnostních složek v oblasti služební kynologie a poukázat na problém znehodnocování pachových stop. Neinformovanost bezpečnostních složek v oblasti služební kynologie by tak mohla být dalším zajímavým tématem pro zpracování nejen školní práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANDRLOVÁ, Kateřina, Eva MAIEROVÁ, Klára MYŠÁKOVÁ, Marek GREPL a Františka CHOVANCOVÁ, 2016. *Krátká intervence pro uživatele konopí*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-137-4.

ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, © 2021. *Pojmenování Armády*. CZDEFENCE.cz – Czech Army & Defence Magazine [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/acr>

ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, © 2021. *Povahová a výcviková kritéria pro nákup služebních psů: Posouzení a prověření povahových a výcvikových předpokladů*, © 2021. Army.cz [online]. [cit.2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktura/generalni/podpora/avz/povahova-a-vycvikova-kriteria-pro-nakup-sluzebnich-psu-130743/>

BAXOVÁ, Anna, 2015. *Subjekty protidrogové prevence v České republice a jejích regionech* [online]. Praha. [cit. 2021-11-15]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje, studijní obor Management a regionální rozvoj. Vedoucí práce Doc. Ing. Renata Štablová, CSc.

BIZIOREK, Anna, 2019. *Výcvik psa od A do Z*. Přeložila Jarmila HORÁKOVÁ. Ostrava: Bookmedia. ISBN 978-80-88213-73-4.

BRIEF HISTORICAL SUMMARY, © 2021. *The Czechoslovakian Vlcak Club of America* [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://czechoslovakianvlcak.org/history/>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2008. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů. Česká republika, 91/2008, 273/2008 Sb.

ČESKÁ REPUBLIKA, 2009. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: Sběrka zákonů. Česká republika, 11/2009, 40/2009 Sb.

ČESKÁ REPUBLIKA, 2011. *Za dovoz hašiše až 10 let vězení*. Policie České republiky – KŘP Královéhradeckého kraje [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/za-dovoz-hasise-az-10-let-vezeni.aspx>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2015. *Psovodi - specialisté v akci*. Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje: [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/psovodi-specialiste-v-akci.aspx>

- ČURÍNOVÁ INGRISOVÁ, Kamila, 2015. *Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje: Poděkování Písek – Děkujeme veterinářům za záchranu služebního psa Homéra*. Policie České republiky [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-podekovani.aspx>
- DOMOV FAUNY, © 2022. *Dobrman* [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.domovfauny.cz/pejsc/pejsc-kteri-tady-byli/dobrman.html>
- DRAHORÁD, Marek, 2019. *Využití kynologie v Integrovaném záchranném systému České republiky* [online]. Uherské Hradiště. [cit. 2021-9-21]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, Ústav ochrany obyvatelstva. Vedoucí práce Ing. Ivan Princ.
- DVOŘÁKOVÁ, Magdalena, 2019. *Potřebám armády uzpůsobujeme výcvik, nikoliv psa*. Ministerstvo obrany České republiky [online]. [cit. 2021-9-21].
- EIS, Vilém, 2018. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko. ISBN 978-80-206-1705-7.
- EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, 2020. *Low-THC cannabis products in Europe* [online]. Lisbon [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/low-thc-cannabis-products-europe_en
- FRANĀKOVÁ, Lenka a Jiří TOMEK, © 2000 - 2022. *Knírač velký černý*. ECanis.cz [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.ecanis.cz/plemena/knirac-velky-cerny_92.html
- FROOD, Arran, 2012. *LSD helps to treat alcoholism: Retrospective analysis shows hallucinogenic drug helped problem drinkers*. Nature [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/nature.2012.10200>
- GUČKÝ, Tomáš, 2015. *Toxikologie omamných a psychotropních látek*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4537-3.
- HASIL, Stanislav, 2015. *Psi u Pohraniční strážě* [online]. Brno. [cit. 2021-9-21]. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil, PhD.
- HOLUBOVÁ, Hana, © 2022. *7.4 Teorie marihuany jako vstupní drogy*. ANZDOC [online]. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://adoc.pub/74-teorie-marihuany-jako-vstupni-drogy.html>

HORVÁTH, Orsolya, 2015. *Police dogs - servicing the security* [online]. Hungary. [cit. 2021-9-21]. Conference Paper. University of Pécs, Department of Criminal Procedure Law and Forensic Sciences.

INTERNÍ MATERIÁLY ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: Služební kynologie, 2021, Praha.

INTERNÍ MATERIÁLY CELNÍ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY: Služební kynologie, 2021. Uherské Hradiště.

INTERNÍ MATERIÁLY POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: Odbor služební kynologie a hipologie, 2022. Valašské Meziříčí.

INTERNÍ MATERIÁLY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY: Rada VS pro všestrannou kynologii, Oddělení služební kynologie, Odbor vězeňské a justiční stráže, 2021. Praha.

INTERNÍ MATERIÁLY VOJENSKÉ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: Služební kynologie, 2021. Praha.

JEŽKOVÁ, Monika. *Protidrogová prevence*. Bezpečná Plzeň [online]. [cit. 2021-11-14].

KOLLER, Jan, 2019. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko. ISBN 978-80-206-1823-8.

KOVAČ, Jiří, 2018. *Lysohlávka česká – Psilocybe bohemica, Trutnovsko*. Česká mykologická společnost [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.myko.cz/clanek1806/>

KOTEK, Jakub, 2017. *Kriminologické aspekty drogové kriminality* [online]. Praha.[cit. 2021-9-21]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje, Bezpečnostní management v regionech. Vedoucí práce Mgr. Pavel Daniš.

KYSELO, Jaromír a Jakub SCHMIDT, 2018. *Policejní kynolog si bere práci domů. Výcvik a péče o čtyřnohého parťáka pokračuje neustále*. Český rozhlas: Hradec Králové [online]. [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/policejni-kynolog-si-bere-praci-domu-vycvik-a-pece-o-ctyrnoheho-partaka-7612762>

KÝR, Aleš. *Historie*. Vězeňská služba České republiky [online]. [cit. 2021-11-10].

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK, 2004. *Kriminalistika*. 2., přepracované a dopl. vyd. V Praze: C. H. Beck. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789.

NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL [online], 2022. *Psychoaktivní látky*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. [cit. 05. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>. ISSN 2695-0340.

PAŠKOVÁ, Miroslava, 2012. *V chovu služebních psů patří ČR ke světové špičce. Profesionály ve službách armády se stávají jen ti nejlepší*. Ministerstvo obrany České republiky [online]. [cit. 2021-9-21].

PAŠKOVÁ, Miroslava a Kateřina LANG, 2012. *Rozmach využití psů v českých ozbrojených sborech datujeme do 20. let minulého století. Od té doby se leccos změnilo*. Armáda České republiky [online]. [cit. 2021-10-21].

POČAROVSKÝ, O., © 2017. *Kokain*. Prev-Centrum [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/kokain/>

POKYN POLICEJNÍHO PREZIDENTA č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie, 2014. In: Sbírká zákonů. Česká republika, 145/2014 čl. 10 a 11.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, © 2021. Generální ředitelství cel MF ČR a Vězeňská služba ČR. Národní protidrogová centrála: *Výroční zpráva 2020* [online]. 2020 [cit. 2021-11-15].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, © 2021. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, © 2021. *Policie České republiky – Služba cizinecké policie: Z historie* [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-94605.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2022. Ilustrační snímek: *19letá dívka sedla za volant bez řidičského oprávnění a navíc pod vlivem drog*. ČeskéBudějoviceDnes.cz [online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.ceskebudejovicednes.cz/zpravodajstvi/41555-19leta-divka-sedla-za-volant-bez-ridicskeho-opravneni-a-navic-pod-vlivem-drog/>

PRESL, Jiří, 2012. *Drogy: poznej svého nepřítele* [online]. In: Praha. s. 15 [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/doc/drogy-poznej-sveho-nepriatele-2012.pdf>

PREV-CENTRUM, © 2017. *Extáze (MDMA)*. Prev centrum [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/extaze/>

PREV-CENTRUM, © 2017. *LSD a jiné halucinogeny* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/lsd/>

RADOUŠOVÁ, Lenka, 2018. *Historie kynologie v kriminalistice* [online]. Praha. [cit. 2021-9-21]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a bankovní institut AMBIS, a.s. Vedoucí práce JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská Ph.D.

RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ, 2014. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR. ISBN 978-80-9042-108-0.

SATTLER, Robert, 2019. *Tak zlé oči jsem u štěněte ještě neviděl, vzpomíná psovod vítězného vojenského ovčáka Messiho Pavel Petr*. Lidovky.cz [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/messi-ve-sluzbach-statu-v-mladi-prokousl-policistovi-ruku-ted-armadni-pes-vari.A191127_163810_ln_domov_rsa

SOUČKOVÁ, Lada, 2021. *Ze štěňátka policejním psem. Sonny složil zkoušky k policii*. Pardubický deník.cz [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/ze-stenatka-policejnim-psem-sonny-slozil-zkousky-k-policii-20210529.html

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV, 2022. *Halucinogenní látky: co to je?: Závislosti: základní informace*. Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/303-halucinogenni-latky-zakladni-informace>

STRNADOVÁ, Andrea, 2018. *Využití služebních psů v rámci Policie České republiky* [online]. Kladno. [cit. 2021-9-21]. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva. Vedoucí práce Ing. Bc. Jiří Rulc, Ph.D.

ŠLUPINOVÁ, Jana, 2019. *Vybrané omamné a psychotropní látky, jejich vliv na život člověka a poskytnutí první pomoci při akutních intoxikacích* [online]. Brno [cit. 2022-01-05]. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita, Lékařská fakulta, Katedra porodní asistence a zdravotnických záchranářů, Studijní obor Zdravotnický záchranář. Vedoucí práce MUDr. Pavel Mošťák.

ŠOLC, Josef. *Psi na hranici*. Československá lidová armáda [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/ps_psinahranici.htm

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela, 2019. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-180-6.

ŠTEINBACH, Miroslav, 2021. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR. ISBN 9788090813908.

TUČKOVÁ, Hana, 2019. *Speciální výcvik psů pro vyhledávání narkotik a porovnání využitelnosti různých plemen psů v praxi* [online]. České Budějovice. [cit. 2021-9-21]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. Vedoucí práce Ing. Jana Zedníková, Ph.D.

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Praha. Koordinace. ISBN 978-80-7440-231-9.

VÁCLAVÍKOVÁ, Tereza, 2020. *Odorologická stopa jako nepřímý důkaz v trestním řízení* [online]. Brno [cit. 2022-01-27]. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Právnická fakulta, Katedra trestního práva, obor trestní právo. Vedoucí práce Mgr. Katarína Kandová, Ph.D.

VÍTKOVÁ, Jana, 2007. *Kriminalistická odorologie* [online]. [cit. 2022-01-28]. Diplomová práce. Univerzita Karlova V Praze, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce RNDr. Petr Štourač.

WORLD HEALTH ORGANIZATION, © 2022. *Drugs (psychoactive)* [online]. [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_1

ŽÁČEK, Aleš, 2013. *Kriminalita v oblasti omamných a psychotropních látek* [online]. České Budějovice. [cit. 2021-9-21]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta a Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu v Jindřichově Hradci. Vedoucí práce Doc. JUDr. Dr. Jan Hejda.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
BP	bakalářská práce
BS	bezpečnostní složka
CNS	centrální nervová soustava
CS ČR	Celní správa České republiky
HCl	kyselina chlorovodíková
IZS	Integrovaný záchranný systém
KŘP	Krajské ředitelství policie
OPL	omamné a psychotropní látky
PČR	Policie České republiky
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SNB	Sbor národní bezpečnosti
V4	Visegrádská čtyřka
VP ČR	Vojenská policie České republiky
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
TČ	trestná činnost / trestný čin

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Znak Armády České republiky (Armádní noviny, © 2018–2021)	15
Obrázek 2 – Znak Vojenské policie České republiky (Vojenská policie, © 2004–2014)...	16
Obrázek 3 – Znak Celní správy České republiky (Celní správa ČR, 2019)	16
Obrázek 4 – Znak Policie ČR (PČR, © 2021)	18
Obrázek 5 – Znak Vězeňské služby České republiky (VS ČR, © 2021)	20
Obrázek 6 – Služební pes Homér (Čuřínová Ingridová, 2015).....	24
Obrázek 7 – Pes vojenské policie Messi (Sattler, 2019).....	26
Obrázek 8 – Dobrman (Domov fauny, © 2022).....	27
Obrázek 9 – Rottweiler (Součková, 2021).....	27
Obrázek 10 – Knírač velký černý (Fraňková, Tomek, © 2000–2022).....	28
Obrázek 11 – Nácvič zadržení pachatele (Mašín, 2017)	37
Obrázek 12 – Vyhledávání omamných a psychotropních látek (Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje, 2015)	37
Obrázek 13 – Marihuana (interní materiály PČR, 2022).....	42
Obrázek 14 – Hašiš (Policie ČR, © 2021).....	43
Obrázek 15 – Kokain (interní materiály PČR, 2022)	46
Obrázek 16 – Metamfetamin (interní materiály PČR, 2022).....	47
Obrázek 17 – Extáze (interní materiály PČR, 2022)	49
Obrázek 18 – Efedrin (interní materiály PČR, 2022)	51
Obrázek 19 – Heroin (interní materiály PČR, 2022)	53
Obrázek 20 – LSD „papírky“ (Frood, 2012)	54
Obrázek 22 – Negativní výsledek testu na OPL (vlastní zdroj, 2021)	65
Obrázek 21 – Pozitivní výsledek testu na OPL (Policie ČR, 2022)	65
Obrázek 23 – Zobrazení města Zubří na mapě (Google mapy, © 2022).....	71
Obrázek 24 – Vstup do prostoru šaten na fotbalovém hřišti v Zubří (vlastní zdroj, 2022) .	72
Obrázek 25 – Psovod vstupuje do prostorů šaten (vlastní zdroj, 2022)	73
Obrázek 26 – Psovod prohlíží prostory a fena vyčkává na povel pro vstup (vlastní zdroj, 2022)	73
Obrázek 27 – Detail chodby (vlastní zdroj, 2022).....	74
Obrázek 28 – Prohledávání zadní části chodby (vlastní zdroj, 2022).....	75
Obrázek 29 – Prohledávání umyvadla v místě pánských sprch (vlastní zdroj, 2022)	76
Obrázek 30 – Fena zaznamenala pachovou stopu (vlastní zdroj, 2022).....	77
Obrázek 31 – Fena vyhledala balíček s metamfetaminem (vlastní zdroj, 2022)	77
Obrázek 32 – Balíček s metamfetaminem (vlastní zdroj, 2022).....	78

Obrázek 33 – Psovod provádí kontrolu šatny a fena vyčkává na povel (vlastní zdroj, 2022)	78
Obrázek 34 – Vyhledávání kokainu v prostoru fotbalové šatny (vlastní zdroj, 2022)	79
Obrázek 35 – Fena vyhledala balíček kokainu (vlastní zdroj, 2022).....	80
Obrázek 36 – Skrytý balíček kokainu ve fotbalové botě (vlastní zdroj, 2022).....	80
Obrázek 37 – Odměňování feny pamlskem po skvěle odvedené práci (vlastní zdroj, 2022)	81

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – Výčet výcvikových středisek na našem území od první poloviny 20. století (interní materiály PČR, 2021) .....</i>	13
<i>Tabulka 2 – Výčet chovatelských stanic na našem území od první poloviny 20. století (interní materiály PČR, 2021) .....</i>	13
<i>Tabulka 3 – Počet konkrétních plemen i s počtem rozlišení dle pohlaví (interní materiály VS ČR, 2021) .....</i>	19
<i>Tabulka 4 – Význam zkratk použitých v testu DrugWipe typ 5 SP (Securetec.....</i>	65
<i>Tabulka 5 – Checklist k vizuální kontrole správnosti postupu při práci služebního psa (vlastní zdroj, 2022) .....</i>	83
<i>Tabulka 6 – Metody What-if navazující na CLA uveden v Tabulce 5 (vlastní zdroj, 2022)</i>	84
<i>Tabulka 7 – Kategorie pravděpodobností (vzniku události/scénáře) (vlastní zdroj, 2022).</i>	92
<i>Tabulka 8 – Kategorie závažnosti dopadu (vlastní zdroj, 2022) .....</i>	92
<i>Tabulka 9 – Matice rizik (vlastní zdroj, 2022) .....</i>	93
<i>Tabulka 10 – Kategorie přijatelnosti (vlastní zdroj, 2022) .....</i>	93